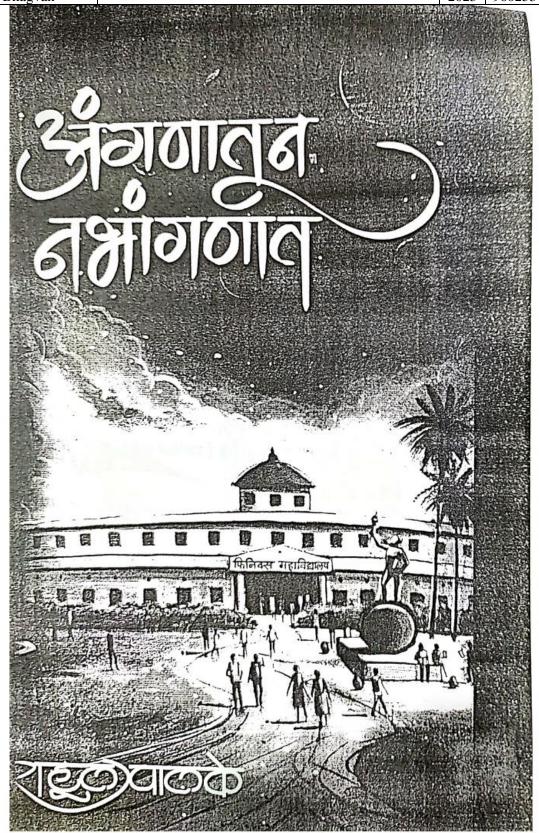
Mr. Palke Rahul Bhagvan

18

Anganatun Nabhangnat

2023

978-81-960253-4-2

जगणातून नभांगणात

(कवितासंग्रह) प्रा. राहुल भगवान पालके

ANGNATUN NABHANGNAT Prof. Rahul Bhagwan Palke

सर्वाधिकार :C प्रा. राहुल भगवान पालके पत्ता : सुतार नेट, तानाजी चौक, कसबा पेठ, बार्शी, जि. सोलापुर मो.नं. ९९६०७२४६३७ rahulpalke10@gmail.com

प्रकाशक : समर्थ पब्लिकेशन, बार्शी

प्रथम आवृत्ती : ४ फेब्रुवारी, २०२३ (निवृत्ती गोविंदराव जगदाळे उर्फ कर्मवीर डॉ. मामासाहेब जगदाळे, यांची १२० वी जयंती, समाजदिन) दुसरी आवृत्ती : २१ मार्च, २०२३ (जागतिक कविता दिन)

मुखपृष्ठ व रेखाटने : रविंद्र सुतकर व विद्यार्थी

मुद्रक, अक्षरजुळणी व सजावट : सचिन यशवंत आजबे सचिन ऑफसेट, जुने पोलीस स्टेशन शेजारी, बार्शी

मूल्य : १२५/-

ISBN 978-81-960253-4-2

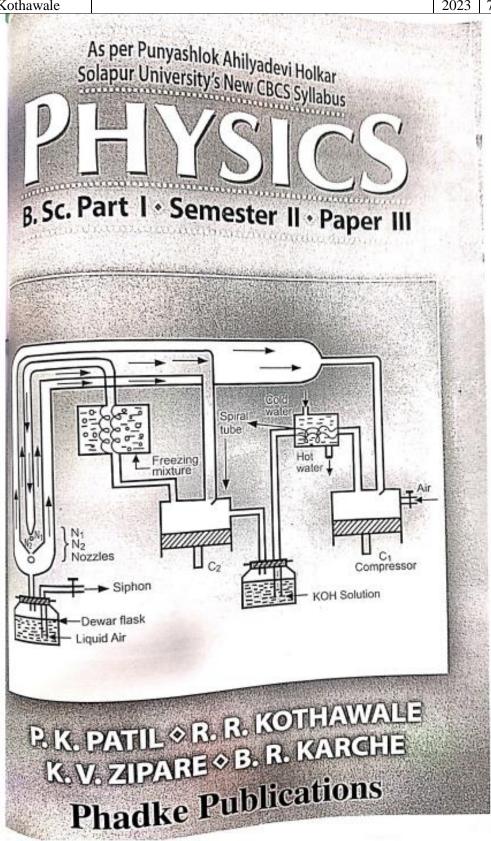

Dr. Text book of Physics B.Sc. I Sem-II Paper-III

Rameshwar
Raosaheb
Kothawale

Text book of Physics B.Sc. I Sem-II Paper-III

9789392336-442023
7

Pune Branch 'Shriphal Prasad', 415, Narayan Peth, Munjaba Lane, Pune - 411 030. • Telefax : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be All rights reserved, stored in a retrieval system or transmitted reproduced of utilizes, say means, electronic, mechanical, in any form or by any means, electronic, mechanical, nn any torin or or otherwise, without prior permission photocopying, recording or otherwise, without prior permission pnotocopying, looding or in accordance with the provision of in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended.) Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

Land Harris

Log on to www.phadkebooks.in

ISBN 978 - 93 - 92336 - 44 - 7

Code No. I 457

Price ₹ 50/-

First Edition as per New Syllabus: January, 2023

Published by ←

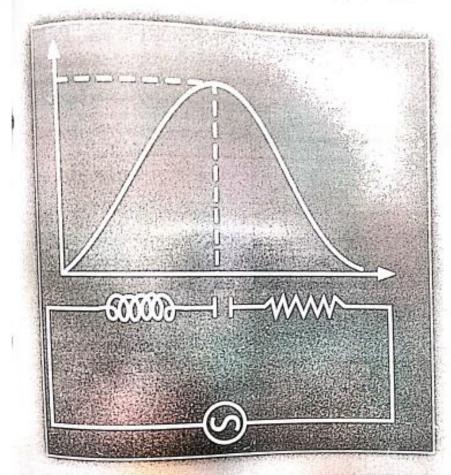
Mrs. Neha Mandar Phadke For Phadke Publications, 1003/4, 'B', 'A' Ward, Ganesha Residency, Flat No. 8, Shivaji Peth, Kolhapur.

New Lokpriya Binding Works B-25, Udyam Co-op., Society, New Industrial Estate, Y. P. Powar Nagar, Kolhapur - 416 008

	Dr.	Text book of Physics B.Sc. I Sem-II Paper-IV		
	Rameshwar			978-
18	Raosaheb			9392336-45-
3	Kothawale		2023	4

As per Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University's New CBCS Syllabus

B. Sc. Part I · Semester II · Paper IV

BK PATILOR R KOTHAWALE K.V. ZIPAREOB B. KARCHE **Phadke Publications**

Pune Branch 'Shriphal Prasad', 415, Narayan Peth, Munjaba Lane, Pune - 411 030. + Telefax : (020) 244 82 951

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be All rights reserved, stored in a retrieval system or transmitted reproduced of utilized, say means, electronic, mechanical, in any form or by any means, without price in any form of or otherwise, without prior permission photocopying, but publisher or in accordance with the provision of in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended.) Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

Log on to www.phadkebooks.in

ISBN 978 - 93 - 92336 - 45 - 4 AMAMIS M.N. ..C

Code No. J 458

Price ₹ 70/-

First Edition as per New Syllabus: January, 2023

Published by ←

Mrs. Neha Mandar Phadke For Phadke Publications, 1003/4, 'B', 'A' Ward, Ganesha Residency, Flat No. 8, Shivaji Peth, Kolhapur.

Shri Prafulla Pathak, at Swaroop Printing Press, 2576/B, Khasbag, Back of Private High school,

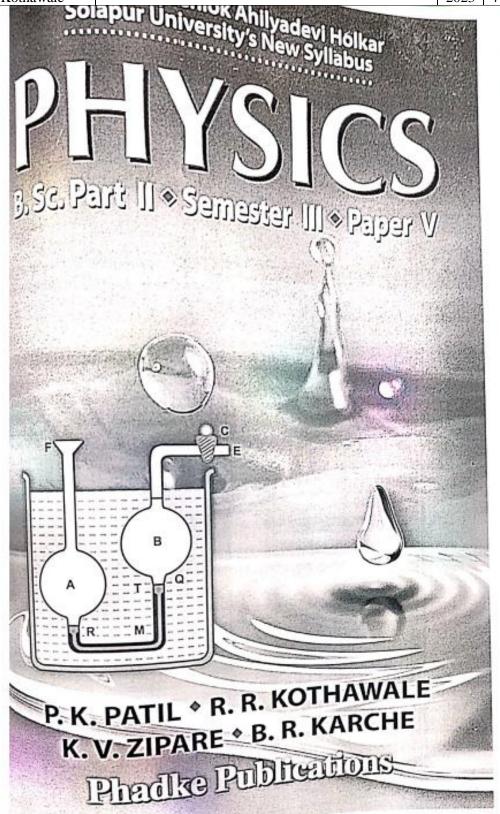
aya medadi • myatud

Dr. Rameshwar 18 Raosaheb Kothawale 4

Text book of Physics B.Sc. II Sem-III Paper-V

978-9392336-74-

2023

Pune Branch 'Shriphal Prasad', 415, Narayan Peth, Munjaba Pune - 411 030. • Telefax : (020) 244 82 951

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be All rights reserved. Ho par retrieval system or transmilled reproduced or utilized, stored in a retrieval system or transmilled reproduced or utilized, stored ans, electronic, mechanical in any form or by any means, electronic, mechanical in any form or by any manical photocopying, recording or otherwise, without prior permission photocopying, recording of the publisher or in accordance with the provision of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended.) Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages, All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

www.phadkebooks.in

ISBN 978 - 93 - 92336 - 74 - 4

Code No. J 492

Price ₹ 55/-

'n

h

35

First Edition as per New Syllabus : November, 2023

Mrs. Neha Mandar Phadke

For Phadke Publications, 1003/4, 'B', 'A' Ward, Ganesha Residency, Flat No. 8, Shivaji Peth, Kolhapur.

Shri Prafulla Pathak, at Swaroop Printing Press, 2576/B, Khasbag, Back of Private High school,

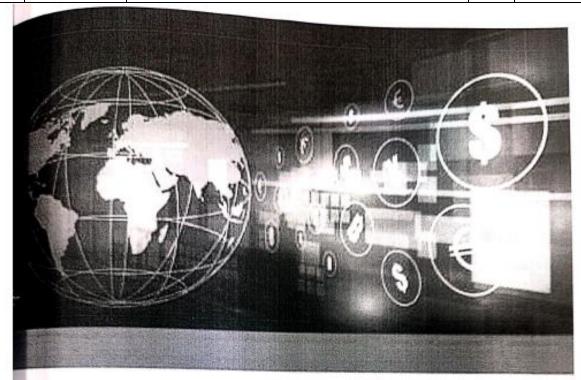

MACRO ECONOMIC ANALYSIS

Dr. Shashikant Bharat Shinde

Kripa Drishti Publications, Pune.

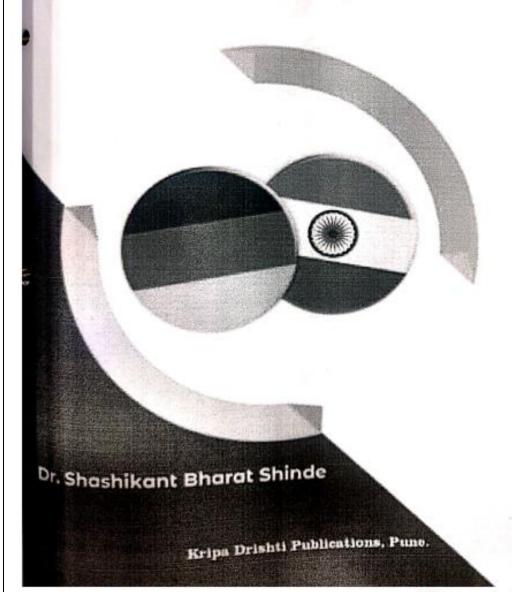
INTERNATIONAL TRADE & FINANCE

Dr. Shashikant Bharat Shinde

Kripa Drishti Publications, Punc.

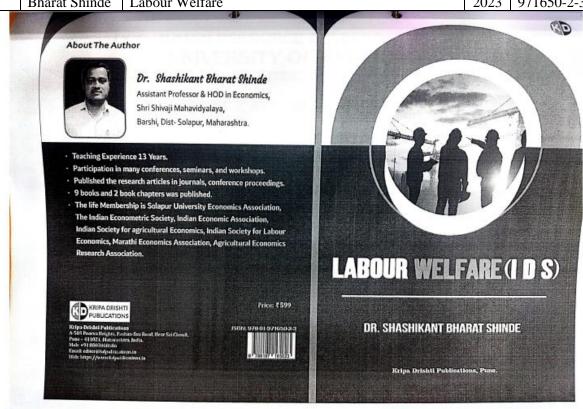
INDIA'S TRADE RELATIONSHIP WITH GERMANY AFTER LIBERALISATION

OF Scanned with OKEN Scanner

 18
 Dr Shashikant
 978-81

 8
 Bharat Shinde
 Labour Welfare
 2023
 971650-2-3

Scanned with OKEN Scanner

International Research Journal

INDEXING WITH ISRA (PEER REVIEWED AND REFEREED)

CONTENTS

Sr. No	Title of the Paper	Pg. No
1	A Brief study on the Importance of Real Income, Renewable Energy Consumption, and Energy Investment in India's Emission Reduction - Prof. B. D. Patil	1
2	Science Teachers' opinions on the Education for Sustainable development-based learning to School Children - Prof. Amit Arvind More	8
3	Quantitative Study on Role of Fintech In India due to Covid 19 - Dr. Ms. Vandana Arun Sharma	14
4	Going Ga Ga over Yoga: A Modern Trend & Approach in Education	
5	The Impact of E-Learning on Students - Dr. Kamran Abbas Mirza	30
6	Climate Resilient and Sustainable Agriculture - Dr. Shashikant Shinde	35
7	Indian Education System - a big Thought Process - part of BHARAT EK MAHASATTA - Mr. Mangesh Raut	46
8	Cross-Cultural Management at Workplace: Suggestions to Overcome - Ms. Asha Agrawal	50
9	A Study of Investment Behavior of Working Women in Thane Area - Ms. Bhakti Pawaskar	56
10	Adaptation of Human Resource Management to New Environment Post Covid-19 - Ms. Harshada Rambhau Shinde Kadam	63
11	Globalization of the Indian Organic Product Industry - Ms. Himani Apte	66
12	A Study of the Impact of Digitalization on the Lecturers - Ms. Jyoti Dwivedi & - Ms. Shruti Bhosle	69
13	5 G- Enabled Education: Research on the impact of e-learning in higher education - Ms. Nivedita Mankar & - Mr. Swapnil Mankar	78

ISSN 0975-5020

Climate Resilient and Sustainable Agriculture

Author's Name: Dr. Shashikant Shinde

ABSTRACT

This research's primary purpose or aim is to present climate resilient and sustainable agriculture information. This Paper covers various factual information about the factors related to Climate Resilient crops responsible for Sustainable Agriculture in different climate-prone countries. The Study is entirely Secondary based and follows a scoping review. The Methodology used here for preparing the scoping review is Prisma Methodology. To deal with environmental challenges like drought, heat, flooding, and salinity, small-scale farmers have turned to climate-resistant crops and cultivars, as shown by a descriptive analysis of 202 publications. Drought tolerance was the most common feature in our dataset, followed by water efficiency. Following education levels of household heads, farmers' access to inputs—especially seeds and fertilizer—and the socio-economic condition of farming families, our analysis indicated that extension services and outreach were the most important drivers of adopting climate-resilient crops. About 53% of research found that factors such as race, gender, age, marital status, and ethnicity influenced whether or not climate change adaption types or crops were adopted. It was found that a number of possible approaches and interventions could lead to a greater uptake of climate-resilient crops and a decrease in their unpopularity.

KEYWORDS

Climate Resilient, Sustainable Agriculture, PRISMA

Introduction

"Climate Resilient Sustainable Agriculture (CRSA)" is a beneficial strategy for addressing both the climate and food crises. CRSA proposes to fill in the gaps in current agricultural mitigation and adaptation programs by highlighting the actual preferences, wants, and awareness of farming social groups themselves. CRSA priorities the right to food, nature sustainability, and long-term community adaptability to diminish food anxiety at the local tier and make a contribution to an effective climate change strategy for both country's initiatives that endorse consciousness and sustainability in agricultural systems. Although agroecology holds great promise for combating climate change in the long term, wealthy countries and multilateral organizations are ignoring the field. Instead, they're promoting "false solutions" like biogas, carbon markets, and soil carbon absorption packaged under the banner of "Climate-Smart Agriculture" in order to shift the obligation and prevention burden onto poor countries and societies.

Climate-Resilient Agriculture (CRA) is a strategy that uses existing natural resources sustainably in crop and livestock production systems to obtain long-term increases in productivity and farm income despite climate variability; it differs from Climate-Smart Agriculture (CSA) that, CSA is too advanced and smart that it doesn't allow any adverse situation of climate change over ecology as well as productivity, but CRA is an inbuilt mechanism of the system to recognize the threats that need to be responded to, with effectiveness. Climate-smart means anything which is planned effectively in advance to encounter vagaries of climate change so that its effect may be minimized. This may involve avoiding stress or tolerating stress with any set of procedures. However, climate resilience is something that is capable of tolerating the stress arising out of a set of conditions. CRA includes 3 phases, i.e.

ISSN 0975-5020 35

Dr. Shriram		भाषा	2023	0003- 6218
Hanumant	सममूल्यता ससद्ािंत की			
Vaidya	अव ारणा			

समतुल्यता और सममूल्यता की अवधारणा

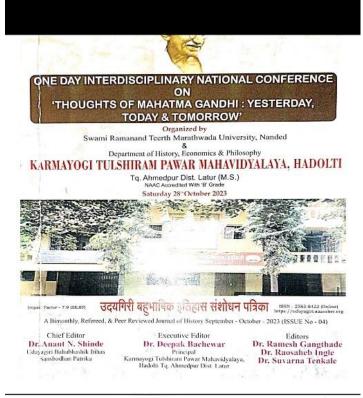
19 0

श्रीराम हनुमंत वैद्य दो किताबें प्रकाशित। विभिन्न पत्र—पत्रिकाओं में लेख प्रकाशित। संप्रति—श्री शिवाजी महाविद्यालय बार्शी, सोलापुर, महाराष्ट्र में अध्यापन।

ा नेक अनुवाद चिंतकों ने सममूल्यता (Equivalence) से संबंधित व्यापक विचार विमर्श किया है। स्त्रोतभाषा की पाठ्सामग्री को लक्ष्यभाषा में अंतरित करते समय अनुवादक से अपेक्षा की जाती है कि मूल पाठ में जो कुछ कहा गया है, उसे भाषा एवं शैली स्तर पर सुरक्षित रखा जाए या मूल कथ्य एवं शैली को लक्ष्य भाषा में अंतरित किया जाए। किंतु स्त्रोत भाषा के कथ्य एवं शैली को लक्ष्यभाषा में पूर्ण रूप से अंतरित नहीं कर सकते हैं तब अनुवादक से अपेक्षा की जाती है कि स्त्रोत भाषा में कही हुई बात का जो प्रभाव स्त्रोत भाषा के पाठकों पर पड़ा है, वही प्रभाव लक्ष्यभाषा में अनूदित पाठ से लक्ष्यभाषा के पाठकों पर पड़े। इसी अनुवाद प्रक्रिया के बीच अनुवाद को भाषिक, सामाजिक-सांस्कृतिक, भौगोलिक एवं संदर्भपरक आयामों से गुजरना पड़ता है ताकि स्त्रोतभाषा पाठयसामग्री का समग्र रूप लक्ष्यभाषा में समान अभिव्यक्ति स्तर पर अनूदित हो सके। यह समान अभिव्यक्ति ही समतुल्यता सिद्धांत की अवधारणा को जन्म देती है। इस अवधारणा को प्रमुख मानकर अनेक विद्वानों ने अनुवाद सिद्धांत को स्पष्ट करने का प्रयास किया है। कृष्ण कुमार गोस्वामी अनुवाद की परिभाषा को स्पष्ट करते समय लिखते हैं कि "स्त्रोतभाषा में व्यक्त पाठ्य सामग्री का पुनर्सृजन लक्ष्य भाषा की पाठ्य सामग्री में निकटतम समतुल्यता के आधार पर करना अनुवाद है।" डॉ. भोलानाथ तिवारी के अनुसार "एक भाषा में व्यक्त विचारों को यथासंभव समतुल्य और सहज अभिव्यक्ति द्वारा दूसरी भाषा में व्यक्त करने का प्रयास ही अनुवाद है।" यहाँ स्त्रोत भाषा पाठ्य सामग्री का लक्ष्य भाषा में अर्थ निर्घारण करते समय मूल के समान सहज अभिव्यक्ति की खोज की जाती है। यह सामान अभिव्यक्ति दो प्रकार की होती है। 1. मूल सामग्री का वही अर्थ देने वाली अभिव्यक्ति। 2. मूल सामग्री के निकटतम अर्थ देने वाली अभिव्यक्ति। अर्थात् अनुवाद के माध्यम से हम जिन दो भाषाओं को निकटतम लाना चाहते हैं, उसमें समानता के कई तत्व मिल सकते हैं लेकिन हर भाषा की अपनी एक निजी संरचना होती है, अपनी प्रतीक व्यवस्था होती है। साथ ही सामाजिक सांस्कृतिक भिन्नता के विभिन्न रूप

	Dr B R		Udaygiri	2023	2583-8423
	Suryawanshi		Bahubhashik		
19		Mahatma Gandhijinche	Itihas Sanshodhan		
1		Audyigikaran vishayak vichar	Patrika		

16	महात्मा गरंभी व गरंही वाचा	74 - 7
144	- या भी गुरेश कार्याचे	
17	महारमा गांधीजीची ग्रामध्वराज्याची संकल्पना	80 - 8
	- पा वर्र एकवाच केववाच विश्ववि	
18	महात्मा गांधी आणि अहिंधा	85 - R3
	- था. तो. सूर्वकात सामंत	
19	महात्या गांधीजीचे आर्थिक व सध्माजिक विचार	88 - 94
- 100	- घा हाँ, घोषले आर. थे.	
20	महात्मा गांधी यांचे शैक्षणिक विचार	95 -100
-11	- पा. स्ट. भिरे शंतक भाजरात	25.100
	ग्रामीण विकासाच्या संदर्भात गहात्मा गांधी गांचे विचार	100 10
21	- घर माँ भी, भी, कोमारे	101 - 10
-	Thoughts of Mahatma Gandhi about Truth and Non Violence	105
22	- Dr. Rajkumor S. Kamble	105 - 109
	महात्मा गांधीचे राजकीय विचार: एक विशेषणात्मक अध्यास	
23.	- प्रा. श्री सुधारेन विशाली मगखंडे	110 - 114
24	महात्मा गांधीजीचे स्त्री सबलीकरणासंबंधीचे विचार	
24	- फावडे पृथ्वी बालाजी	115 - 117
200.11	महात्मा गांधी और नई तालीम गांधीजी के चुनियाची शिक्षा की समीक्षा करते हुए	Ţ
25	पाठ्यनर्था निर्माण	118 - 123
	- पा हो सीमा वर्गर	
26	ग्रामचिकास व महात्मा गांधी	
	- शस्य स्मेश मुरळकर	124 - 130
27	महात्मा गांधी की मानवतानाची विचारधारा	0.000
	- भा. हो. मनी भफुर साहब क्षेत्र	131 - 134
28	महात्मा गांधी यांचे अहिंगा विधवक विचार	
-0	- प्रा. पेशानकर सुकुंद व प्रा. श्री. अरुपिंद सोनटक्षे	135 - 139
29	महात्या गांधीजींने औरहोचिकीकरण विषयक जिलार : एक अभ्यास	
-7.	- श. हो मूर्ववंशी भंडाजी रंगराव	140 - 143
30	गांधीजी का ग्रामीच विकास का दृष्टिकीच	
ord.	- घा. हॉ. घोलाना महेताब सहयद	144 - 149
31	भारत देशातील महान नेते महात्मा गांधी	1000
21	- मा. दी. समुक्तर विदेशेया जाधन	150 - 155

	Dr.		Woridwide	2023	2454-7905
	Vijayanand		International Inter		
19	Shivalal		Disciplinary		
2	Nimbalkar	राजर्षी शाहू महाराज विचार व कार्य	Research Journal		

aternational inter Dis

ernational Inter Disciplinary Research Journal (A Peer Reviewed Referred)

ISSN - 2454 - 7905

राजर्षी शाहू महाराज - विचार व कार्य

प्रा. डॉ. श्री. निंबाळकर व्ही. एस. श्री शिवाजी महाविद्यालय, बाशी. जि. सोलापुर

अधुनिक महाराष्ट्राच्या इतिहासात आपल्या शैक्षणिक सामाजिक आर्थिक कार्याच्या द्वारे बहुजन समाजाला क्व त्यांची सर्वांगीण क्षेत्रात प्रगती घडवृन आणणारे प्रजाहितदक्ष सत्ताधीश म्हणजे राजश्री छत्रपती शाह होत. विचारपूर्वक स्वीकारलेल्या सामाजिक किंवा राजकीय तत्वांच्या वावतीत कोणतीही तडजोड न ता या तत्त्वांची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक असलेले असामान्य मानसिक धैर्य छत्रपती शाह वांजबळ होते. एक आदर्श राजा बहुजन समाजाचा नेता म्हणून असलेली त्यांची लोकप्रियता शेवटपर्यंत टिकली. पूर्वीच्या काळामध्ये महाराष्ट्रामध्ये उच्च मानले गेलेल्या जातीने आपले सर्वांगीण वर्चस्व निर्माण केले हे वर्चस्व टिकविण्यासाठी बहुजन समाजावर निरनिराळी सामाजिक व धार्मिक बंधने लादलेली होती या मधून बहुजन समाजाची सुटका करून त्याला सुशिक्षित बनविण्याचे जागृत करण्याचे व प्रगत बनविण्याचे द्वपती शाह महाराजांनी केले. त्यांच्या या कार्यामुळेच असामान्य व्यक्तिमत्त्वाचा बहुजन समाजाचा लोकनेता त्यांना लोकप्रियता मिळाली. छत्रपती शाह महाराज हे जन्मतः राजधराण्यातील नव्हते ते कागलच्या घाटगे वातील होते त्यांचा जन्म २६ जुलै १८७४ रोजी झाला. त्यांच्या जनक पिता व मातेचे नाव श्रीमंत बराब उर्फ आबासाहेब घाटगे व श्रीमंत राधाबाई साहेब असे होते. शाहु महाराजांचे मूळ नाव यशवंतराब होते हे घाटगे घराणे विजापूरकरांच्या दरबारात छन्नपती शिवाजी महाराजांच्या कारकिर्दीत व पेशव्यांच्या त असामान्य पराक्रमाविषयी प्रसिद्ध होते. कागल चा परगना त्यांना मेहेर नजर म्हणून मिळालेला होता. तम सर्जेराव घाटगे व त्यांचे चिरंजीव हिंदुराव यांनी पेशवे काळात पराक्रम केला हिंदुरावांना मूल नसल्याने ी पत्नी पार्वती वाई यांनी केनवडेकर घराण्यातील सखाराम बापू यांना दत्तक घेतले तथापि ते निपुत्रिक व युष्य ठरले म्हणून त्यांच्या पत्नी सुंदराबाई यांनी कागलकर धाकट्या पतीचे अधिपती श्री नारायण बाबासाहेव थोरले चिरंजीव श्री आवासाहेब यांना दत्तक घेतले हे छत्रपती शाहू महाराजांचे वडील होत मुधोळच्या क्या राधाबाई साहेब या छत्रपती शाहू महाराजांच्या मातोश्री होत. सन १७०८ मध्ये कोल्हापूरचे स्वतंत्र स्थापन झाले. त्यानंतर सत्तेवर वंशपरंपरेने छत्रपती चौथी शिवाजी हे सत्ताधीश बनले छत्रपती चौथे शिवाजी विडसर ठरवून इंग्रजांनी अहमदनगरच्या किल्ल्यात ठेवले व त्यांच्या जीवनाचा तेथेच अंत झाला कोल्हापूरचे क्षती चौथे शिवाजी यांच्या अकालीनिधनापूर्वी कागलचे अधिपती श्रीमंत आबासाहेब यांची कोल्हापूरचे रिझल्ट र्णुत नेमणूक झाली. रिजल्ट म्हणून काम करताना आबासाहेबांनी जमीन महसूल विषयक कामे शेतीला पुरवठ्याची सोय शाळांची निर्मिती व आर्थिक सहाय्य कार्याला महत्त्व दिले. कोल्हापुर संस्थानात शांतता व व्यस्था स्थापन केल्यामुळे त्यांच्या कार्याविषयी समाजात विश्वास निर्माण झालेला होता. कोल्हापूर संस्थांचे राजे ये शिवाजी महाराज यांच्या इंग्रजांनी केलेल्या प्रचंड छळामुळे अहमदनगरच्या किल्ल्यात सण १८८३ साली विक अवस्थेत मृत्यू झाला. म्हणून कोल्हापूर संस्थांचा कारभार चालविण्यासाठी दत्तक घेण्याची गरज निर्माण या दृष्टीने हालचालींना सुरुवात झाली छत्रपती चौथे महाराज यांच्या पत्नी आनंदीबाई साहेब यांनी क्या घाटगे घराण्यातील जयसिंगराव उर्फ आबासाहेब घाडगे यांच्या ज्येष्ठ पुत्र यशवंतराव याला दत्तक

I - ISSUE -LXXX March 2023 SJIF Impact Factor: 8.024 Page - 167

Volume : 3 (2023) Special Issue :1 (March)

3

LIBRARY SCHOLAR

nternational Peer-Reviewed Journal of Library Science

2583-2549

TECHNOLOGY RELATED INFRASTRUCTURE IN LIS DEPARTMENTS

Dr. Chaure Anjali Uma Mahavidyalaya, Pandharpur

Mr. Kulkarni Rahul Shri Shivaji Mahavidyalaya, Pandharpur

Abstract: Now a days it is very easy to install a any APP in our mobile system. And for that we get very enormous benefits from the technology. In Higher Education we see the technology can gave its useful hands to mankind. It is our duty to tackle this technology and gave maximum service to our users. No doubt our next generation is very known to mobile technology besides that there are very high technical machines are in market to gave a better. service. As concerned with library we are having OPAC technology with the help of that user can get their book in just few seconds. Like that RFID, 3M Security system, QR eade and other electronic systems are their. In this paper we discuss how the technology is used in our departments.

Keywords: Quality of Teaching, Digital Age, E-Resources, OPAC, QR codes

In India there is now a new mantra information and communication technologies Introduction: (ICTs). In a burst of 'technology as solution' enthusiasm not seen since the green revolution, ICTs are expected to solve a variety of problems, ranging from assuring India's place in the sun to limitations of ICTs in poverty alleviation. Poverty alleviation is not a matter of services delivery, but one of enhancement of agency of the poor, based on the transformation of class. caste, ethnic and gender relations within which the poor exist, establishing good governance and alleviating poverty.

Indian higher education system is world's third largest education system (NIRF 2015; Sharma and Sharma 2015). It is witnessing interesting, positive and purposeful changes. In the last few years India has become more advanced economically, technologically, medically, socially and with this change, the aspirations of its young people are also changing. The young and intelligent youth of India have become more discerning and demanding. Moreover, the demographic constitution of India is inclining towards the youth. With the median age of the Indian population at 27.9 years and half of the Indian population (53.7%) being below 25 years of age 9Census India 2011). It can rightly be said that the oldest nation on earth is about to become the youngest country of the world'

Quality of Teaching and Learning:

The Quality is a much compounding problem to look at various aspects of highe education . yet arguably there is acute shortage of faculty, rigid outdated curricula, absence c employer engagement, and low scope for interdisciplinary bearing. Students still have love

Published in Collaboration With Yeshwant Mahavidyalaya, Nanded www.researchhub.org.ln/library-scholar !! Email: library-scholar21@gmail.com

	Dr. Bhanje	Itihaas lekhanamadhe Annals parampareche yogdan.	2023	2278- 9308
19	Vijaykumar			
4	Pralhadrao			

B.Aadhar' International Peer-Reviewed Indexed Research Journal

B Asaba

Impact Factor -(SJIF) -8.632, Issue NO, (CCCXCVIII) 398-B

ISSN: 2278-9308 March, 2023

इतिहास लेखनामध्ये ॲनल्स परंपरेचे योगदान डॉ. विजयकुमार प्रल्हादराव भांजे सहाच्यक प्राध्यापक व इतिहास विभागप्रमुख कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे महाविद्यालय, बार्शी, ता. बार्शी जि. धाराशिव,मो.नं. ९७६२२७७२५९

प्रास्ताविक:--

इतिहास ही एक ज्ञानशाखा आहे. इतिहासाची व्याख्या जस—जशी वाढत गेली. त्याचप्रमाणात इतिहासलेखन समृध्द होत गेले. त्यामध्ये नवनीवन विचारप्रवाह, संप्रदाय, दृष्टीकोन निर्माण झाले. इतिहासाच्या प्रत्येक कालखंडात मानवाने जिज्ञासेपोटी स्वतःसंबंधी जाणण्याचा प्रयत्न केलेला दिसून येतो. कालौद्यान इतिहास लेखनाच्या संत्रात विविध दृष्टिकोनातून लेखन झाले. त्या लेखन परंपरेतील एक परंपरा म्हणजे ॲनल्स इतिहासलेखन होय. आधुनिक कालखंडामध्ये इतिहासलेखन शास्त्रात एक नवीन लेखन परंपरा ॲनल्स (Annals) च्या रूपाने २० व्या शतकात निर्माण झाली. या शाखेचा प्रसार रिशया, युरोप, अमेरिका, ब्राझील या देशात प्रामुख्याने झालेला आहे. या परंपरेतील इतिहासकार हे बुध्दीवंत गटात समाविष्ठ होणारे व्यासंगी व शास्त्रीय दृष्टीकोनाचे असल्याने ते कोणत्याही सैध्दांतिक भूमिकेला बांधील नसल्याने त्यांनी इतिहासलेखनाला नवा आशय व नवीन पध्दती यांची देणगी दिली.

Annals या शब्दाचा शब्दशः अर्थ आहे. 'वार्षिक नोंदी' इ.स. १९२९ मध्ये Annals फ्रान्समध्ये 'ॲनल्स' नावाचे नियतकालिक होते. त्यामुळे या विचारसरणीला The Annals School of Thought किंबहुना Annals परंपरा म्हणूनहीं संबोधले जाते. इ.स. १९४६ पासून Annals: Economic, Societies, Civilisations हे नियतकालिक नवीन नावाने सुरू असून या नियतकालिकाने आर्थिक, सामाजिक व सांस्कृतिक क्षेत्रात संशोधनपर लिखाण प्रसिध्द केले आहे. या इतिहास लेखन परंपरेचा पाया फेंच इतिहासकार हेन्री बर, ल्युसियल फेबवेर व फर्डिनांड ब्रॉडेल यांनी रचलेला आहे, ते पुढीलप्रमाणे

ऑनल्स परंपरेची हेत् व भूमिका:—

ॲनल्स नियतकालिकाच्या स्थापनेच्या वेळी मार्श ब्लॉय व फेबवर यांनी या परंपरेचे हेतू काय आहेत हे स्पष्ट केले आहे ते पुढीलप्रमाणे —

- १) फ्रान्समध्ये जनसंपर्कासाठी नियतकालिकेची सुरूवात करून माहिती व ज्ञानाचा प्रसार करणे.
- २) पारंपरिक इतिहासाची चौकट मोडून इतिहासाचे घटनाधिष्ठित स्वरूप बाजूला सारून इतिहासातन गलकाळीन मानवी समाजाचे संबंध चित्रण करणे
- ३) इतिहासाशी निगडीत असणाऱ्या समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र, भूगोल इत्यादी ज्ञानशाखांचा अभ्यास करणे.
- ४) इतिहासाला स्वायत्तता (Autonomy) मिळवून देण्याचा प्रयत्न करणे.
- ५) इतिहासाला मानवी समाजाच्या सर्वागिण व सर्वकष अध्ययनाचे शास्त्र बनविते.

ॲनल्स विचार परंपरेवर प्रत्यक्ष ज्ञानवादी विचारांचा प्रभाव असून ही विचारसरणी आर्थिक रचनेचा व समाजातील दुर्लिक्षत गटांचा विचार करीत असल्याने ही विचारधारा मार्क्सवादाशी जुळणारी आहे. ॲनल्सच्या अभिनव भूमिकेची बीजे ऑगस्ट कॉम्त व एमिल डरखाईम यांनी मांडलेल्या भूमिकेत निदर्शनास येतात. ते पुढीलप्रमाणे आहेत.

- १) ॲनल्स गटाची, भूमिका 'समग्र इतिहास' (Total History) म्हणून इतिहास क्षेत्रात ओळखली जाते.
- २) फक्त राजकीय घडामोडी म्हणजे मानवी जीवन नाही, तर मानवी जीवनाचे विविध घटक असून ते केवळ परस्पर संलग्न नसून परस्परावलंबी आहेत.
- इतिहास हा गतकालीन मानवी समाजाचा आरसा असून मानवी समाजाचा संपूर्ण, सर्वागिण

गांधीविचार : प्रभाव आणि सद्य:स्थिती

डॉ. विजयश्री गवळी

जग आज विविध स्वरूपाच्या अन्याय, उत्पीडन आणि शोषण यांमुळे त्रस्त झालेले पाहावयास मिळते. सत्तेच्या कचाट्यात जगाचा श्वास गुदमरून राहिला आहे. युद्धे आणि शस्त्रास्त्रांच्या अभिशापाने ते त्रासून गेले आहे. विज्ञान, सत्ता, संपत्ती- स्वार्थ यांच्या हातात ते विकले गेलेले आहे. 'महात्मा गांधी युग' हे जागतिक संकटांमधून बाहेर पडण्याच्या आणि सुटण्याच्या मानवी प्रयासाचे प्रतीक होते. गांधी शरीररूपाने गेले; पण विचाररूपाने अमर आहेत, हे कळून येते.

वर्तमानकाळात जो जागतिक संघर्ष निर्माण झाला आहे. त्यामध्ये युक्रेन-रिशया संघर्ष, पॅलेस्टाईन - इस्राईल संघर्ष हा दहशत निर्माण करणारा, मानवी संहार करणारा आहे. तसेच उत्तराखंड जळतंय.... २०० स्त्रियांची नग्न घिंड काढून त्यांना जिवत जाळले गेले. हे भयानक असून या पाठीमागे धर्मा-धर्मातील तेढ हेच प्रमुख कारण आहे. आजची युद्धखोर स्थिती ही मानवी विनाशाकडे चाललेली दिसते. हे थांबवणे गरजेचे आहे. अशा परिस्थितीत सर्व राष्ट्रांनी महात्मा गांधींचे विचार स्वीकारले तर जग शांततेच्या दिशेने वाटचाल करेल, हा आशावाद वाटतो. जागतिक शांतता साधायची असेल तर गांधीविचारच जगाला तारतील तेव्हाच संपूर्ण जग सुखी झालेले पाहावयास मिळेल.

- १. महात्मा गांधींची वैचारिक जडणघडण मांडणे.
- २. गांधींनी सांगितलेले सामाजिक, आध्यात्मिक, राजकीय, लष्करिवषयक विचार समजून घेणे.
- ३. गांधींनी सांगितलेल्या शेती, यंत्र-उद्योग, आरोप्य, शिक्षण अशा विविध विषयांतील सुसूत्रता सांगणे.
- ४. ग्रामराज्यातूनच विश्वशांती निर्माण होईल हा विचार स्पष्ट करणे.
- ५. गांधींचे विचार अंमलात आणले तरच विश्वशांती नांदेल.

गांधींची वंचारिक जडणघडण

महात्मा गांधींच्या वैचारिक जडणघडणीमध्ये रायचंदभाई, थोरो, रिकन, टॉलस्टॉय या त्यांच्या गुरूचे योगदान मोठे आहे. टॉलस्टॉयच्या 'Kingdom of God

is within you' मधून गांधींना 'श्रमाच्या भाकरीचे' महत्त्व आणि आवश्यकता पटली. ıs wıdını 700 पर् सिकनकडून अर्थशास्त्राच्या नैतिकतेची जाण प्राप्त झाली. या संदर्भात गांधी म्हणतात, 'रिस्कृतचे विचार माझ्या मनात अस्फुटपणे होतेच, ते वाचल्यावर आपल्याला नेमके हेच म्हणायचंय असं मला वाटलं. त्या वाचनातून माझं आयुष्य बदललं. पुढे सर्वोदयचा विचार त्यांच्या आर्थिक विचारांचाही पाया बनला.

गांधींचे विचार गांधींचे विचार हे गांधीजींच्या मूलभूत तत्त्वातून समोर आलेले आहेत.

- १ शोषण करून टिकाऊ विकास होत नाही.
- २ नीतिमत्ता, चारित्र्य व सचोटी हा विकासाचा पाया असावा.
- ३ विकासाचे प्रारूप विकेंद्रित असावे.
- ४ जीवनशैली श्रमाधारित असावी.
- ५ निसर्गाच्या मर्यादेत राहून विकास करावा.
- ६ परस्परांच्या सहकायनि विकास करावा.
- ७ स्थानिक साधनसामग्रीचा वापर करावा.
- ८ यंत्रांचा व कृत्रिम ऊर्जांचा किमान वापर करावा.

बाच तत्त्वाधारे ग्रामविकासाची त्यांनी मांडणी केली असून त्यामध्ये शेती व शेतकऱ्यांबरोबर तेथील मजूर, प्राणी, सजीवसृष्टी, जमीन, जल, जंगल याचे आरोग्य व स्वास्थ्य यांचा विचार आहे. प्रजाहित लक्षात घेऊनच ग्रामराज्यातूनच रामराज्य निर्माण होईल, ही संकल्पना त्यांनी मांडली. सरकारी दरबारी किसान कल्याणकारी योजना राबवाव्यात, श्रमप्रतिष्ठेला महत्त्व, स्वच्छतेला प्राधान्य, चरकाद्वारे वस्त्रनिर्मिती करून लघुउद्योगाचे महत्त्व वाढवले. मोठ्या उद्योगांना विरोध केला.

स्त्रीविकास, बालविकास, क्रीडांगणे यांच्या विकासावर भर देण्याचा विचार मांडला. नशा, गोहत्या यावर बंदी केली. कोणाचेही शोषण करू नये. अन्याय, अत्याचार होणार नाही, याची दक्षता घेतली. हार पचवण्यासाठी 'खेळाला' महत्त्व दिले. याद्वारे रामराज्यातून अराज्य निर्माण होऊन समाजाचा सर्वांगीण विकास साध्य होईल, असे गांधींना वाटे.

आध्यात्मिक विचार - मानवी आत्म्यावरील श्रद्धा व संसारिक विषयांमध्ये आध्यात्मिक मूल्ये आणि पद्धती लागू करण्यावर त्यांनी दिलेला भर यात गांधीजींचे असामान्यत्व आहे. मनाची शुद्धता काण्यासाठी प्रार्थना केली पाहिजे असे सागतात. 'विश्वजन तो तेने कहिये प्रीत पराई जानेना' किंवा 'ईश्वरअल्ला तेरो नाम सबको सन्मती दे भगवान' या त्यांच्या प्रार्थनेतून मानव आणि ईश्वरविषयक श्रद्धा प्रतिबिंबित होते. 'माझ्या विचाराला गांधीविचार म्हणू नका. मी नवीन काही करत नाही, तर सत्याच्या

ISSN No. 2319-6025

शिविम संशोधन पत्रिका / १९

	Dr.Chaudhari	Mukti bodh ke kavya mein samajwad	2023	2278- 9308
	Nilopharbanu			
19	Mahebub			
6	Shaikh			

Jack Factor - (SJIF) -8.632, Issue NO, (CDVI) 406-B

ISSN : 2278-9308 April, 2023

मुक्तिबोध के काव्य में समाजवाद Dr. चौधरी निलोफर महेबुब

हिंदी विभाग, श्री. शिवाजी महाविद्यालय , मोबाईल नंबर:- ७३८५५२७७६४

मृक्तिबोध समाजवादी समाज में व्यक्ति-स्वातंत्र्य और विश्व समाजवादी व्यवस्था में राष्ट्रीय स्वातंत्र्य दोनों के समर्थिक थे, बल्कि इस स्वातंत्र्य को समाजवाद की कसौटी मानते थे। समाजवाद शब्द समाज की एक व्यवस्था के प्रकट करने के साथ ही इस व्यवस्था के साधन की ओर भी इशारा करता है। समाजवाद का अर्थ है 'समाज स्वामी हों। समाजवाद का अर्थ है 'समाज स्वामी हों। समाजवाद का अर्थ है 'समाज स्वामी हों। समाजवाद का अर्थ के प्रसान के अधिकार सोसियलिज्म' सोसायटी की प्रधानता समझना ठीक है। समाजवादी व्यवस्था में नागिरिकों के अपने अनेक अधिकृत अधिकार होते हैं। सभी नागिरिकों को गौरव और अधिकारों में जन्मजात स्वतंत्रता और समानता प्राप्त है। नागिरिकों को परस्पर अधिकारों और आजादियों को प्राप्त करने का हक है और इस मामले में जाित, वर्ण, लिंग, भाषा, धर्म, राजनीति तथा अन्य विचार प्रणाली किसी देश या समाज विशेष में जन्म संपत्ति या किसी प्रकार की अन्य मर्यादा आदि के कारण भेदभाव का विचार न किया जायेगा।

प्रत्येक व्यक्ति को स्वतंत्र जीवन, स्वाधीनता और वैयक्तिक सुरक्षा का अधिकार प्राप्त है। कोई भी परतंत्रता की अवस्था में नहीं रह सकता। किसी को भी शारीरिक यातना नहीं दी जा सकती और न किसी के प्रति निर्दय, अमानुषिक या अपमानजनक व्यवहार किया जा सकता | प्रत्येक व्यक्ति को सर्वत्र कानून की रक्षा प्राप्त हो सकती है। कानून की कियाह में सभी समान है। नागरिकों ने अपने अधिकारों के लिये सदा संघर्ष किया है। संघर्ष के बिना जीवन नहीं है और संघर्ष मानव जीवन का जन्मजात साथी है। ये समग्र अधिकार समाजवादी समाज की प्रजा का मात्र लक्ष्य है।

समाजवाद की स्थापना के लिए प्रबल क्रान्ति करनी चाहिए। उस समय हिंसा-अहिंसा, नीति- अनीति आदि के मंबंघ में सोचना व्यर्थ सिद्ध होगा। सर्वहारा को संघटन में प्रवृत्त होना अनिवार्य हो जाता है। उत्पादन की समग्र सामग्री का समाजीकरण हो जायेगा। सब कुछ समाज का होगा, हर व्यक्ति समाज के हित में अपना हित समझकर श्रम करता रहेगा। संपूर्ण शोषण जाल लुप्त हो जायेगा | व्यक्तिगत लाभ की अपेक्षा सामाजिक लाभ को ही प्रधानता प्राप्त होगी। सामाजिक व्यवस्था का पुननिर्माण अपेक्षित है। मुक्तिबोध ने मार्क्सवादी होने की हैसियत से अनेक समाजवादी विचारों को अपनी विभिन्न कविताओं में अभिव्यक्त किया है।

'व्यक्ति मुक्तिबोध के ध्यान में हमेशा रहा है। वे ऐसे समाज की परिकल्पना से संचलित होते रहे, जिसमें व्यक्ति और समान के हितों के बीच अंतिवरोध न हो, व्यक्ति का विकास सामाजिक विकास को समृध्द करे और सामाजिक विकास व्यक्ति के विकास को। उन्होंने उस समाज के आदर्श को कभी विस्मृत नहीं किया, जिसकी विशेषता 'कम्युनिस्ट शेषणापत्र' में यह बतलाई गई थी कि उसमें व्यक्ति की स्वतंत्र प्रगति समष्टि को स्वतंत्र प्रगति की शर्त होगी। लेखक के रूप में उनका लक्ष्य वह समाज था, जिसमें व्यक्ति अपने और अपने परिवार को अस्तित्व रक्षा के आर्थिक संघर्ष में ही अपने को समाप्त न कर दे और उसकी सृजनात्मक क्षमता सामाजिक प्रगति में योग दे। उनका आदर्श यह समाज था, जिसमें किसी को न किसी का व्यक्ति स्वातंत्र्य खरीदने की बाध्यता

मुक्तिबोध उस व्यक्ति-स्वातंत्र्य के विरोधी थे, जो समाजवाद के मार्ग में बाधक बनता है। उन्हें व्यक्तिस्वातंत्र्य ^{कृषवा} जनतंत्र अभीष्ट था, पर समाजवाद की कीमत पर नहीं। वे ऐसा समाज चाहते थे जिसमें समाजवाद और जनतंत्र को सम्माजवाद की कीमत पर नहीं। वे ऐसा समाज चाहते थे जिसमें समाजवाद और जनतंत्र को सम्माजवाद हो। जो को सम्माजवाद और जनतंत्र के समन्यय में बाधक हो, या इन दोनों में से किसी एक का भी उत्सर्ग करने के किसीतंत्र्य समाजवाद और जनतंत्र के समन्यय में बाधक हो, या इन दोनों में से किसी एक का भी उत्सर्ग करने के

Dr. Shriram	अनुवाद और रोजगार की सिंभावनाए	2023	2454- 2725
Hanumant	3		
Vaidya			

जनकृति वर्ष 8, अंक 91, नवंबर 2022

ISSN 2454-2725

अनुवाद और रोजगार की संभावनाएं

डॉ. श्रीराम हनुमंत वैद्य

श्री शिवाजी महाविद्यालय बार्शी, तहसील बार्शी, जिला-सोलापूर पिन- 413411 दूरभाष-9657243507 मेल- svaidya2012@gmail.com

सारांश

19 7

आज वैश्वीकरण के इस युग में किसी भी देश, भाषा या व्यक्ति को विश्व की तमाम उपलब्धियों से जुड़ने के लिए अनुवाद से बेहतर मार्ग उपलब्ध नहीं है। वर्तमान में रोजगार की संभावनाओं से संबंधित विमर्श किया जाए तो ज्ञात होता है कि विगत कई वर्षों से सरकारी नौकरियां नहीं निकल रही है। वर्तमान समय की बात करें तो कई जगहों पर सीएचबी (Clock Horse Basic) नीतियों से नियुक्तियां हो रही है या अतिथि और तदर्थ पदों की बातें हो रही है। इन सभी परिस्थितियों से स्पष्ट होता है कि केवल परंपरागत शिक्षा पर निर्भर न होकर व्यवसायिक या रोजगार परक शिक्षा की ओर ध्यान देना आवश्यक है। अनुवाद एकमात्र क्षेत्र है, जिसमें संपूर्ण विश्व समा जाता है। इसलिए उसमें रोजगार की संभावनाएं भी अधिक रही है। अनुवाद व्यवसायिक पाठ्यक्रम की उपाधि प्राप्त करने पर रोजगार की संभावनाएं महसूस होने लगती है, केवल कड़ी मेहनत करने का दृढ़ निश्चय होना चाहिए।

बीज शब्द:- अनुवाद, रोजगार, वैश्वीकरण, संचार, विज्ञापन, दुभाषी, आशु, डिबंग, अवसर,तदर्थ, भ्रमण

शोध आलेख

आज वैश्वीकरण एवं भूमंडलीकरण के इस युग में अनुवाद की महत्ता एवं प्रासंगिकता बढ़ गई है। वही रोजगार की दृष्टि से अत्यंत कारगर सिद्ध हो रही है। अनुवाद का सूक्ष्म ज्ञान प्राप्त करने से निम्न रोजगार की संभावनाएं उपलब्ध हो सकती हैं। वह क्षेत्र निम्नानुसार है।

जनसंचार माध्यम

जनसंचार माध्यम का एक विशिष्ट संसार होता है, जिसमें सूचनात्मक साहित्यिक, मनोरंजन, राजनीति, मनोरंजन, बाजार, खेल, वाणिज्य, संपादकीय, ध्वन्यात्मक, B.Aadhar' Peer-Reviewed & Refereed Indexed Multidisciplinary International Research Journal

Impact Factor -(SJIF) -8.575, Issue NO, (CCCLXXXIII) 383- A

ISSN: 2278-9308 January, 2023

2023

2278-9308

स्वाधीनता आंदोलन और हिंदी उपन्यास डॉ. श्रीराम हनमंत वैद्य

सहायक अध्यापक,हिंदी विभाग,श्री शिवाजी महाविद्यालय बार्शी,तहसील- बार्शी, जिला-सोलापूर पिन- 413 411,दूरचाप- 9657243507,मेल- svaidya2012@gmail.com

शोध सारांश -

अंग्रेजों की नीतियों से असंतुष्ट होकर देश के अनेक राजाओं ने 1857 में जो व्यापक विद्रोह किया था, उसे भारत का प्रथम स्वतंत्रता संग्राम कहा जाता है। भले ही इस स्वतंत्रता संग्राम को अंग्रेजों ने कुचल दिया हो किंतु हर भारतवासियों के हृदय में विद्रोह की ज्वाला को उन्होंने जलाया था। अंग्रेजों की इस दमन नीतियों से साहित्य अछूत नहीं रह सकता है। भारत के अनेक लेखक, कियों ने अंग्रेजों की अनैतिक घटनाओं को आधार बनाकर साहित्य लिखा है। जैसे- प्रेमचंद की 'सोजे वतन' कहानी संग्रह अंग्रेजों ने जब्त की थी। स्वाधीनता आंदोलन से हिंदी के कई उपन्यासकार भी प्रत्यक्ष रुप से जुड़े हुए थे। यशपाल, अज्ञेय, मन्मथनाथ नाथ, जैसे अनेक साहित्यकार क्रांतिकारी के रूप में कार्य कर रहे थे। प्रेमचंद का कर्मभूमि, रंगभूमि, गवान, अज्ञेय का शेखर एक जीवनी, यशपाल का झूटा सच, देशद्रोही, दादा कामरेड, सिंहावलोकन, कमलेश्वर का सुबह, दोपहर, शाम, भीष्म साहनी का तमस, फणीश्वरनाथ रेणु का मैला आंचल, प्रताप नारायण श्रीवास्तव का बयालीस, विवेक राय का श्वेतपत्र, अमृतराय का बीज, गिरिराज किशोर का पहला गिरमिटिया आदि उपन्यासों में स्वाधीनता से संबंधित कई घटनाओं का चित्रण किया है। तो स्वाधीनता पश्चात भारत से मोहभंग, नेताओं की स्वार्थपरता, गांधीवादी मूल्यों का विघटन आदि का चित्रण किया है। बीज शब्द – स्वाधीनता, आजादी, आंदोलन, उपन्यास, स्वतंत्रता संग्राम आदि

स्वाधीनता आंदोलन ने समस्त देशवासियों के हृदय में स्वाधीनता की ज्वाला को जलाया था। बीसवीं शताब्दी के आरंभ में ही बंगाल विभाजन के दौरान देशवासियों ने काफी प्रतिरोध किया था अपितु गोखले, लाला लाजपत राय, वाल गंगाधर तिलक एवं महात्मा गांधी जी आदि के नेतृत्व में स्वाधीनता आंदोलन का श्रीगणेश हुआ था। गांधीजी ने अहिंसा सत्याग्रह एवं सविनय अवज्ञा की सहायता से भारतीयों के मन में नवचेतना जागृत करने का कार्य किया। इसी कारणवश तत्कालीन भारतीय जनता पर जितना प्रभाव गांधीजी का था, इतना प्रभाव किसी भी दूसरे नेताओं का नहीं था। उन्होंने अहिंसात्मक आंदोलन के माध्यम से अंग्रेज शासन को जह से हिला दिया था। एक तरफ गांधीजी अहिंसात्मक ढंग से लड़ रहे थे, तो दूसरी तरफ सुभाष चंद्र बोस, चंद्रशेखर आजाद, भगत सिंह जैने क्रांतिकारी अपने ढंग से अंग्रेजों से संघर्ष कर रहे थे। सन 1942 का "भारत छोड़ो आंदोलन" स्वाधीनता आंदोलन की देन है। 15 अगस्त 1947 को आजादी तो मिल गई किंतु आजादी के हर्ष के अलावा अधिक यातना और पीड़ा सहनी पही थी। "कैसे दारूण क्षण थे, जब देश एक साथ हँस और रो रहा था।" १ अंग्रेजों ने अपनी कूटनीतिक चाल से देश को ना केवल दो भागों में बंटवारा तो किया था, साथ ही दो दिल में कटता और वैमनस्य को जन्म दिया था।

देश को भले ही 15 अगस्त 1947 को स्वतंत्रता प्राप्त हो गई किंतु सन 1930 के पश्चात विश्व गटल पर होने वाले परिवर्तन, घटित घटनाओं का प्रभाव साहित्य पर दिखाई देता है। स्वाधीनता आंदोलन से हिंदी के कई लेखक, किंत, उपन्यासकार प्रत्यक्ष रूप से जुड़ गए थे। क्रांतिकारियों के आह्वान पर अनेक लोगों ने अपनी सरकारी नौकरियों से त्यागपत्र देकर योगदान दिया था। भारत का हर राष्ट्र प्रेमी अपनी-अपनी क्षमता एवं अनुरूपता के अनुरूप

	Mr.Palke	Rewriting the Cultural Contexts in Amitav Ghosh's The	2023	0974-0066
19	Rahul	Shadow Lines and The Glass Palacepp		
9	Bhagwan			

ISSN: 0974-0066

Humanities and Social Sciences

REWRITING THE CULTURAL CONTEXTS IN AMITAV GHOSH'S THE SHADOW LINES AND THE GLASS PALACE

Mr. Palke Rahul Bhagwan Assistant Professor Shri Shivaji Mahavidyalaya, Barshi Prof. Dr. Kadam A.B Shri Shivaji Mahavidyalaya, Barshi

Abstract: Amitav Ghosh, the postcolonial Indian writer, presents the different themes that intersect the society and culture. His novels have situated in the culture and history of different countries. The readers get introduced with different countries through his characters who have different cultural backgrounds and speak different languages. The novels selected for the research paper have the basis of the historical background that is the Indian Freedom Struggle Movement and highlight the panorama of the Indian and Burmese culture. The research paper brings out the cultural contextsof Amitav Ghosh's novels *The Shadow Lines* and *The Glass Palace* that mingle together different nationalities, cultures, languages, histories, characters etc. **Key Words**: Language, Culture, History, Burma, Swadeshi Movement, Riot, the Konbaung Dynasty etc.

Introduction: The Shadow Lines is one of the remarkable novels of Amitav Ghosh that deal with the theme of culture. The novelist presents the picture of the two families namely the Prices and the Choudharys living in London and India respectively. The families share the bond of love and cooperation and also awaken us about the threats to society and culture. The novel brings together different nationalities, cultures, characters and their languages. The author introduces different characters namely Thamma, Ila, Tridib, May Price, Nick, Mayadebi, Jatin, Jethamoshai etc. that give the impression of cultural dimensions. The novel is in two parts namely Going Away and Coming Home and illustrates the chaotic situations happened due to the lines on map that create tension in different communities. The novelist remembers the riots of 1964 and brings out their description as follows:

There was a riot, I said helplessly.

There are riots all the time, Malik said.

This was a terrible riot, I said.

All riots are terrible, Malik said. (Ghosh, p.221)

The riot incident that happened after the death of late Prime Minister Indira Gandhi had the deep impact across India. The author goes into historical details to know about the theft of the statue of Prophet Mu-i-Mubarak and the riot incident happened later on. The incident took a different turn and was responsible for the brutal killing of the foreign man and the mentor of the narrator namely Tridib who was unknown in India. The mob killed him brutally without a cause. The author mentions the grim reality of the issue of communalism that takes any disastrous form. Jethamoshai was firm on his decision to live in Bangladesh though there was the hanging threat of death on him. Her daughter Thamma who was a teacher by profession insisted on leaving Dhaka and asked him to settle in India. But he did not leave his city that was Dhaka. He faced difficulties many times, but did not wish to leave his place. The author focuses on the love of Jethamoshai for his country. He was deeply attached to his country. The author presents the personal history that becomes social. His memories of the native country bring the selfless service to nation. He made it clear that he knew everything and pointed out that once you start moving you never. He told his sons that he didn't believe in India-Shindia.

	Dr. Sarwade	Agriculture Productivity in Solapur District : A Spatial	2023	0973-0087
20	Gunvant	Analysis		
0	Mukund			

RABINDRA BHARATI JOURNAL OF PHILOSOPHY

ISSN: 0973-0087

AGRICULTURAL PRODUCTIVITY IN SOLAPUR DISTRICT: A SPATIAL ANALYSIS

Dr. Gunwant M. Sarwade Research Gulde, Associate Professor. Department of Geography, Shri Shivaji Mahavidyalaya, Barshi

Ms. Vaishali Bhugwat Nimbulkur, Research Student School of Earth Sciences, PAHSU, Solapur : vaibhuvshali96@gmail.com

Abstract

Agriculture plays a significant role in the economic development of India. It is the base of our country and economy. The present research paper is an attempt to analyze the variation in the agricultural productivity of major crops in the Solapur district. In research study, important variables are area, crop production and productivity for the period of 2016-17 from different published sources. This study is based on secondary data.

This paper attempts to understand agricultural productivity of Solapur district. Temperature, Rainfall, Soil, Drainage factor influenced on agricultural productivity. The climate of Solapur district is dry and called drought prone area, Rainfall variation differs from tabsil to tabsil. This situation is direct related to the agricultural production. Spatial pattern of Solapur district is based on agricultural productivity index and useful for the identifying the different areas of agriculture. In this study, II tabsils and 10 major crops have been considered for calculating the agricultural productivity in Solapur district. Wheat, Jawar, Bajara, Maize, Tur, Gram, Groundnut, Sunflower, Sugarcane and Cotton etc. are major crops. The agricultural index values were calculated and determined the productivity vary from region to region. Among the different agricultural productivity index methods, the researcher chose Kendall's Ranking Coefficient Method.

Keywords: Agricultural Productivity, crop. Ranking Coefficient

Introduction

Agriculture sector is an important sector of primary occupation and it is a major sector of basic needs of human life. Productivity has been used to explain the special organization of agriculture. Yield per hector of area is called agriculture productivity. Crop productivity influenced by many factors such as physical, social, economic, political, technical and organizational.

It is important to study how productive or efficient our agricultural productivity because it will help in future planning. In the relevant research paper-based view point of productivity of Solapur district for the year 2016-17.

Objective - To find out the agricultural productivity of major crops in Solapur district.

Study Area - Researcher had chosen Solapur district for the present study. The Solapur district is located between 17.10 to 18.32 North latitude and 74.42 to 76.15 east latitudes. According to topography the district is divided in three natural zones. Agroclimatically, Solapur district comes under the rain shadow area. The total geographical area of Solapur district is 14895 km2 divided in eleven tahsils. Solapur district falls under category of dry elimate. Maximum temperature ranging from 30c to 45c. Highest rainfall is scanty and uncertain in Solapur district. 80% rainfall receives from south east monsoon. The annual average rainfall is 675 mm in Solapur district. Solapur district is prone to drought. Wheat, Jawar, Bajra, Maize, Cotton, Tur Gram, Sugarcane, Groundnut, Sunflower are the major crops of Solapur district. In all crops sugarcane is important commercial crop in Solapur district.

Vol.: XXIV, No:04, 2023

	Dr. Ramhari	Trends In Fitness Through Sports For Men	2023	2249-894x
20	Shivaji			
1	Nagtilak			

Education and Society (शिक्षण आणि समाज) (UGC Care Journal)

ISSN: 2278-6864

Vol-46, Issue-3, No.11, April-June: 2023

TRENDS IN FITNESS THROUGH SPORTS FOR MEN

Dr. Nagtilak Ramhari Shivaji

Shri Shivaji Mahavidyalaya, Barshi. Dist-Solapur Maharashtra India. ram_nagtilak@rediffmail.com

ABSTRACT:

This research paper aims to explore the trends in fitness through sports for men, including the benefits of physical activity, popular sports and fitness activities, and the impact of technology on fitness. The paper highlights the importance of sports in improving physical fitness for men, providing numerous benefits such as cardiovascular health, weight management, muscular strength and endurance, flexibility and agility, bone health, mental health, and social interaction. The most popular sports and fitness activities for men and their benefits are also discussed, such as weightlifting, running, basketball, football, soccer, cycling, swimming, and boxing. The paper also explains how technology has had a significant impact on fitness, changing the way people exercise, monitor their progress, and stay motivated. Wearable technology, fitness apps, online workouts, virtual reality, and nutrition tracking are some examples of how technology has transformed the fitness industry.

INTRODUCTION:

Fitness and sports have always been important aspects of men's health and well-being. Men have traditionally been more involved in sports and athletic activities than women. However, in recent years, the fitness industry has experienced significant growth, with an increasing number of men engaging in fitness activities through sports. This research paper aims to explore the trends in fitness through sports for men, including the benefits of physical activity, popular sports and fitness activities, and the impact of technology on fitness.

BENEFITS OFSPORTS IN PHYSICAL FITNESS:

Sports play a crucial role in improving physical fitness for men. Engaging in sports activities provides numerous benefits, including:

Cardiovascular Health:

Most sports activities involve continuous movement, which helps to improve cardiovascular health. Regular participation in sports activities helps to increase heart rate, improve blood circulation, and enhance overall heart function.

Weight Management:

Sports activities require physical exertion, which helps to burn calories and manage weight. Regular participation in sports activities helps to reduce body fat and maintain a healthy weight.

Improved Muscular Strength and Endurance:

Sports activities help to strengthen muscles and improve endurance. Engaging in sports activities such as weightlifting, basketball, and football can help to build muscle mass, improve muscle tone, and enhance overall strength.

Improved Flexibility and Agility:

Most sports activities require flexibility and agility. Regular participation in sports activities helps to improve flexibility and agility, which reduces the risk of injuries.

Bone Health

Sports activities that involve impact and weight-bearing activities, such as running and weightlifting, help to improve bone density and reduce the risk of osteoporosis.

Mental Health Benefits:

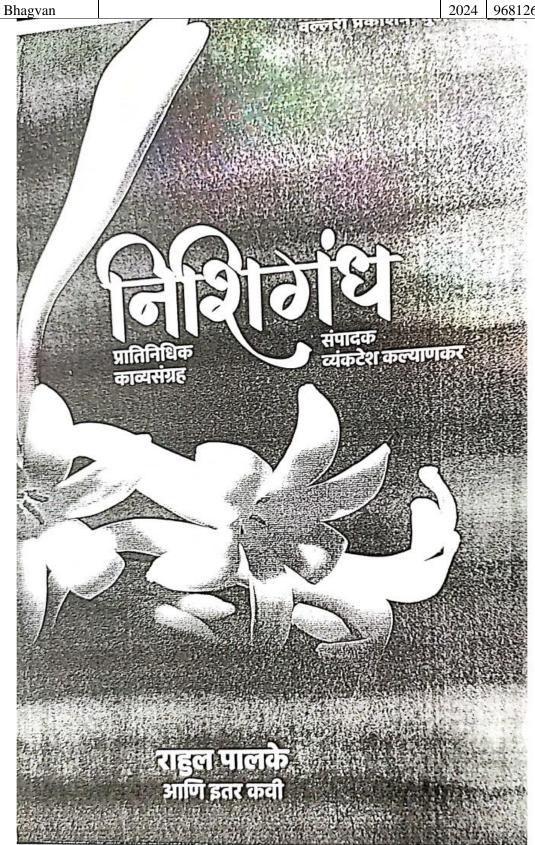
Mr. Palke Rahul

20

2

Nishigandh

978-81-2024 968126-9-0

निशिगंध : संपादक - व्यंकटेश कल्याणकर Nishigandh: Editor - Vyankatesh Kalyankar

संपादक व्यंकटेश कल्याणकर, पुणे संपर्कः ९४२२४४२४०७

प्रकाशक वल्लर्राः प्रकाशन, शनिवार पेठ, पुणे

© सहभागी कवी-कवयित्री अंजली आनंद देशपांडे, रजनी प्रभाकर दुवेदी, नंदिकशोर हूरसाड, सिद्धार्थ जाधव, अंकिता कार्ले, राहुल पालके, सुजाता पाटणकर, जयश्री रामटेके, डॉ. अबोली सुलाखे, दिपाली ठिपसे, डॉ. लता थोरात, भाग्यश्री वठारे

मुखपृष्ठ : वल्लरी मीडिया, पुणे

प्रथम आवृत्ती : ७ जानेवारी, २०२४

मुद्रक: बल्लरी मी ा, पुणे

मूल्य: रुपये २००/ --

ISBN: 978-81-968126-9-0

प्रस्तुत काव्यसंग्रहातील कवितांचे अधिकार संबंधित कवी-कवियांकडे आहेत. कोणतीही कविता कोणत्याही स्वरुपात पुनर्प्रकाशित करण्यासाठी प्रकाशक व संबंधित करी-कवियत्रींची परवासी घेणे आवश्यक आहे. बाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत.

Mr. Palke Aboli
20 Rahul 978-813 Bhagvan 2024 968126-3-8

अबोली : संपादक – व्यंकटेश कल्याणकर Aboli : Editor - Vyankatesh Kalyankar

संपादक

व्यंकटेश कल्याणकर, पुणे

संपर्कः ९४२२४ ४२४०७ / ७७९८७ ०३९५२

प्रकाशक

वल्लरी प्रकाशन, शनिवार पेठ, पुणे

© सहभागी कवी–कवयित्री

तेजल चौधरी, हरिष देशमुख, अंजली देशपांडे, रजनी दुवेदी, गीतांजली खैरनार, वैशाली खराडकर, मंदाकिनी क्षीरसागर, प्रज्ञा लोंढे, अनुराधा नातू, सुजाता नवीन, राहुल पालके, अंजली पाटोळे, डॉ. अबोली सुलाखे, प्रा. राहुल ठाकरे

मुखपृष्ठ छायाचित्र : ज्योती मनोहर, पुणे

सुलेखनकार : ऋतुराज कशेलकर, दिवेआगर

प्रथम आवृत्ती : १६ एप्रिल, २०२४

मुद्रक: वल्लरी मीडिया, पुणे

मूल्य: रुपये २००/-

ISBN: 978-81-968126-3-8

प्रस्तुत काव्यसंग्रहातील कवितांचे अधिकार संबंधित कवी-कवियत्रींकडे आहेत. कोणतीही कविता कोणत्याही स्वरुपात पुनर्प्रकाशित करण्यासाठी प्रकाशक व संबंधित कवी-कवियत्रींची परवानगी घेणे आवश्यक आहे. वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत.

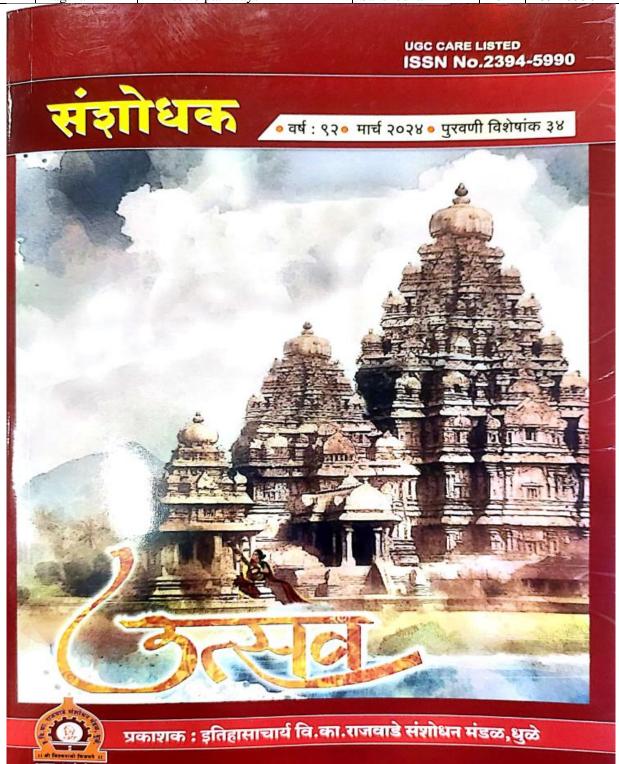

Dr.Ramhari Shivaji 20 Nagtilak

Enterepreneurship oppurchunities in sport sector exploring innvotive pathways

Sanshodhak

2024 | 2394-5990

संशोधक

1.	Critical Factors Affected for the Implementation of Enterprise Resource	
	Planning (ERP) with special reference to Punyashlok Ahilyadevi Holkar	
	Solapur University	
	- 1. Mr. Sujitkumar H. Karande 2. Dr. S K. Patil	7
		00 75.
2.	Digital Payment System in India: Advantages and Difficulties	
U.T.	- Asst Prof. Kiran B. Chapte	14
	1300 TO TELLIN D. Chapte	14
3.	Desire under the Elms: A Thematic Study	
٠.	- Dr. Somnath Vishnu Yadav	
	Di. Sommath Visiniu Taday	19
4.	Colonialial Improved and Alexander	
٦.	The Novels Of Amitav Ghosh	
	- Mr. Palke R.B	22
5.	Effect of aloving with	
٥.	Effect of playing cricket as a sport on personality of students from Barshi Taluka	
	- Dr Vijayanand Shivlal Nimbalkar	27
6.	Entrepreneurship Oppositorist	
35.0	Entrepreneurship Opportunities in the Sport Sector: Exploring Innovative Pathways	
	- Dr. Nagtilak Ramhari Shivaji	
	2. Augmak Ramnari Shivaji	30
~		
7.	Librarianship in the Age of Information Overload: Strategies for Creation	
	and ravigation	
	- Mr.Kulkarni Rahul Hanmant	- 34
	A STATE OF THE PARTY OF THE PAR	74
8.	"Role Of Inflibent" Centre In Libraries Development	
	- Dr. Devidas Eknathrao Dadra	
	- Dr. Devidas Eknathrao Dadpe	- 39
	the state of the second second second	

Dr.Ramhari Shivaji 20 Nagtilak Sports for charechter Building 2394-5991 Sanshodhak 2024 uec c ISSI LISTED .2394-5990 वर्ष : ९२० मार्च २०२४० पुरवणी विशेषांक ३९ प्रकाशक : इतिहासाचार्य वि.का.राजवाडे संशोधन मंडळ,धुळे

१९	The Evolving Role of Teachers in The National Education Policy 2020	
	- Dr. Vidya Patil	8
20	. Changing Role of Teachers in NEP 2020 - Dr. H. L. Jadhav 33	
		0
२१.	Sport Nutrition: The Role of Micronutrients and Macronutrients	
	- Dr. Atul Tanaji Lakde 33	8
- 25	Sports For Character Building	
V	- Dr. Ramhari Shivaji Nagtilak	.6
₹₹.	Enhancing Skill Development and Employability for Sustainable Development	
77.	- Mrs. Nilofar A. Gani Tamboli	18
214	Women Empowerment	
२४.	- Dr . Bhurke Nagorao Sambhaji 3	88
२५.	Massage Therapy for Health	٠.
	- Mr. Balasaheb Waghachavare	۲۷
२६.	Changing Role of Teachers in NEP 2020	
	- i) Smt. Anija Suryavanshi, ii) Prof. Dr. Sushil Kumar १	38
२७.	Sports for Value Education	
	- Dr. Dattatraya Mahadeo Birajdar ?	36
२८. (	Changing Role of teachers in NEP 2020	
10.	- Dr. Mahadev Lakkappa Kori	
	The state of the s	80
२९. (	Comprehensive analysis of New Education Policy 2020	
	- Dr. Vijay Arjun Revaje	83
३०. सा	ष्ट्रीय शिक्षा नीति २०२० में अध्यापक की भूमिका	
	-प्रा. अमोल मोरे१	
	्रा. अमाल मार्	४९
	the state of the s	

SPORTS FOR CHARACTER BUILDING

Dr. Ramhari Shivaji Nagtilak

Shri Shivaji Mahavidyalay, Barshi. ram_nagtilak@rediffmail.com

Introduction:

The role of sports and physical activities are important in our life. It benefits our physical, mental, and emotional well-being all through our lives. The seeds for this love however must be developed early on in life. For students, sports are a proven powerful tool for character building and overall development. Sports play an essential role in the development and character-building of students. Beyond just physical fitness, sports' offer numerous mental and emotional benefits that can shape a student's personality and life skills. Through sports, students learn about respect, fair play, and sportsmanship, which are essential for social integration and emotional growth. Overall, sports provide a holistic approach to education, promoting physical but also mental, and emotional well-being.

Key words: Character and Sports, Strategies on building character through sports

Participation in sports continues to be a major part of our society. Individuals participate in sports for health and fitness reasons, but also for "other" reasons; such as character building and socialization. Sport participation has been a major part of our life in the societies. Studies on sports participation have found that sports have both positive and negative influence on character buildings.

Qualities of Good Character:

- 1. Courage
- 2. Trustworthiness, including honesty, reliability, punctuality, and loyalty

- 3. Integrity
- 4. Respect and courtesy
- 5. Responsibility, including accountability, diligence, perseverance, self-management skills, and self-control
- 6. Fairness, including justice and freedom from prejudice
- 7. Caring, including kindness, empathy, compassion, consideration, patience. generosity, charity, and interpersonal skills
- 8. Good citizenship, including patriotism, concern for the common good and the community, responsible decision-making skills, and respect for authority and the law
- 9. School pride
- 10. Gratitude

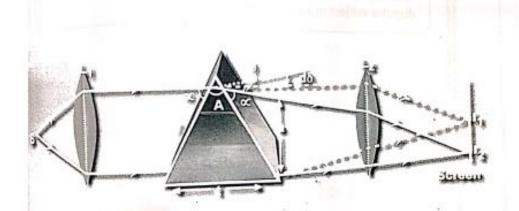
The positive effect of sports participation:

Playing sports helps you stay in shape, teaches you how to organize your time, boosts friendships, and builds relationships with your peers and adults. Through athletics, you gain skills that can best be acquired on a court, track, or field. Mental, Emotional, and Social Health

- 1. Lower rates of anxiety and depression
- 2. Lower amounts of stress
- 3. Higher self-esteem and confidence
- 4. Reduced risk of suicide
- 5. Less substance abuse and fewer risky behaviors
- 6. Increased cognitive performance
- 7. Increased creativity
- 8. Greater enjoyment of all forms of physical activity

Text book of Physics B.Sc. II Sem-IV Paper-VII Dr. Rameshwar 978-20 Raosaheb 9392336-97-Kothawale 2024

B. Sc. Part II . Semester IV . Paper VII

P. K. PATIL . R. R. KOTHAWALE K. V. ZIPARE . B. R. KARCHE **Phadke Publications**

Pune Branch 'Shriphal Prasad', 415, Narayan Peth, Munjaba Lang, Pune - 411 030. • Telefax : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING All rights reserved. No part of this publication may be All rights reserved. No part set reproduced or utilized, stored in a retrieval system or transmitted reproduced or utilized, stored in a retrieval system or transmitted reproduced or utilized, stored in any form or by any means, electronic, mechanical, in any form or by any means, without prior permitted in any form or by any means, without prior permission photocopying, recording or otherwise, without prior permission photocopying, recording of or in accordance with the provision of in writing of the publisher or in accordance with the provision of in writing of the publisher of the Copyright Act 1957 (as amended.) Any person who does an the Copyright Act 1937 (as an unauthorised act in relation to this publication may be liable to unauthorised act in Total Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction,

Code No. J 511

Price ₹ 60/-

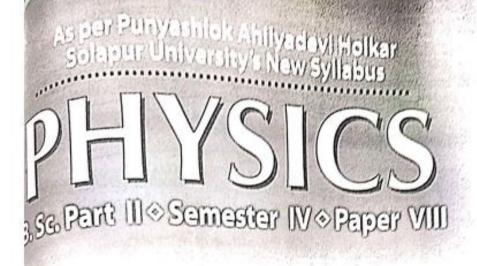
First Edition as per New Syllabus : February, 2024

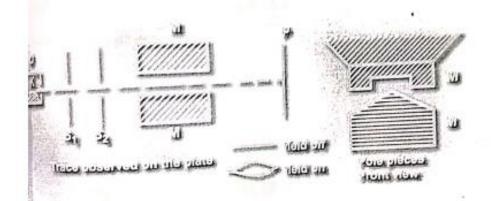
Mrs. Neha Mandar Phadke

For Phadke Publications, 1003/4, 'B', 'A' Ward, Ganesha Residency, Flat No. 8, Shivaji Peth, Kolhapur.

Shri Prafulla Pathak, at Swaroop Printing Press, 2576/B, Khasbag, Back of Private High school,

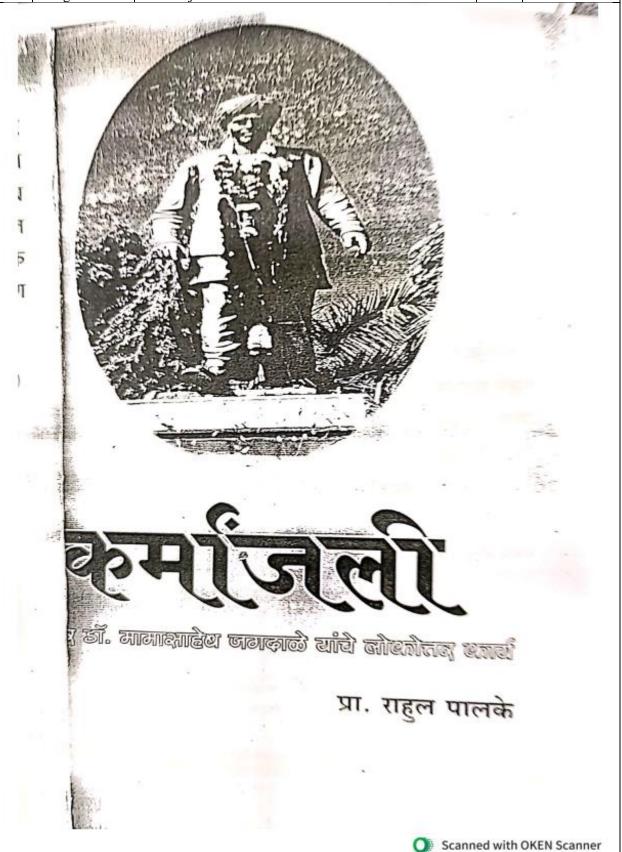
Text book of Physics B.Sc. II Sem-IV Paper-VIII Dr. Rameshwar 978-20 Raosaheb 9392336-68-7 Kothawale 2024

P. K. PATIL . R. R. KOTHAWALE K. V. ZIPARE . B. R. KARCHE Phadke Publications

Mr. Palke
20 Rahul
8 Bhagvan Karmanjali
2024

(कविता संग्रह)

प्रा. राहुल भगवान पालके

KARMANJALI

Prof. Rahul Bhagwan Palke सर्वाधिकार 🔘

प्रा. राहुल भगवान पालके

पत्ता : सुतार नेट, तानाजी चौक,

कसबा पेठ, बार्शी, जि. सोलापूर

मो. नं. ९९६०७२४६३७

rahulpalke10@gmail.com

प्रकाशक :

वल्लरी प्रकाशन, शनिवार पेठ, पुणे

प्रथम आवृत्ती : ४ फेब्रुवारी, २०२४

(निवृत्ती गोविंदराव जगदाळे उर्फ कर्मवीर डॉ. मामासाहेब जगदाळे, यांची १२१ वी जयंती, समाजदिन)

मुखपृष्ठ व अक्षरजुळवणी :

समर्थ इन्फोटेक सिस्टीम्स, बार्शी

मूल्य :

प्रस्तुत काव्यसंग्रहातील कवितांचे अधिकार संबंधित कवीकडे आहेत. कोणतीही कविता कोणत्याही स्वरुपात पुनर्प्रकाशित करण्यासाठी प्रकाशक व संबंधित कवीची परवानगी घेणे आवश्यक आहे. वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत.

दोन

2024

93-89343-72-

As per Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University's New Syllabus

as per National Education Policy, 2020 (NEP - 2020)

(with effect from June, 2024)

B. Sc. Part I & Semester I & Chemistry Paper I & DSC - 1-1

PHYSICAL & INORGANIC CHEMISTRY

by

Dr. S. J. Naik

M. Sc., Ph.D.

Ex-Principal, The New College, Kolhapur & V. P. Mahavidyalaya, Kale. Ex- Regional Director, YCMOU, Regional Centres Pune & Solapur.

Dr. S. D. Bajaga

M. Sc., Ph.D. D.H.E

Ex-Assistant Professor, Department of Chemistry, The New College, Kolhapur.

Dr. V. M. Gurame

M. Sc., Ph.D.

Associate Professor, Department of Chemistry, Shri Shivaji Mahavidyalaya, Barshi, Dist. Solapur.

Dr. G. N. Mulik

M. Sc., Ph.D.

Ex-Head,

Department of Chemistry, Balwant College, Vita, Dist. Sangli.

Dr. V. T. Vader

M. Sc., Ph.D. SET. D.MCJ Associate Professor,

Department of Chemistry,
Walchand College of Arts and Science, Solapur.

PHADKE PUBLICATIONS

Distributed by : PHADKE BOOK HOUSE

© • (0231) 25 40 211 (6 Lines)

· Website - www.phadkebooks.in

Phadke Bhavan, Near Hari Mandir, Dudhali, KOLHAPUR - 416 012.

· E-mail' - customersupport @ phadkebooks.in

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utilized, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended.) Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

Log on to www.phadkebooks.in

ISBN 978 - 93 - 89343 - 72 - 4

Code No. J 524

Price ₹ 75 /-

First Edition as per New Syllabus as per (NEP - 2020): July, 2024

Published by ←

Mrs. Neha Mandar Phadke For Phadke Publications, Phadke Bhavan, Near Hari Mandir, Dudhali, KOLHAPUR - 416 012.

Printed by -

Shri Prafulla Pathak, at Swaroop Printing Press, 2576/B, Khasbag, Back of Private High school, Kolhapur - 416 008.

According to Punyashlok Ahilyadevi Holkar

Solapur University's New Syllabus

(introduced from June, 2023)

B. Sc. Part II . Semester IV Chemistry Paper VII

PHYSICAL CHEMISTRY

Dr. S. J. Naik

M. Sc., Ph.D.

Ex. Regional Director, YCMOU, Regional Centre Pune & Solapur. Ex. Principal,

The New College, Kolhapur. & V. P. Mahavidyalaya, Kale.

Dr. V. M. Gurame

M. Sc., Ph.D.

Assistant Professor, Department of Chemistry,

Shri Shivaji Mahavidyalaya, Barshi, Dist. Solapur.

PHADKE PUBLICATIONS

Distributed by : PHADKE BOOK HOUSE

(0231) • 25 40 211 (6 Lines)

Near Hari Mandir, Dudhali,

• Website - www.phadkebooks.in | KOLHAPUR - 416 012.

Phadke Bhavan,

· E-mail - customersupport @ phadkebooks.in

Pune Branch 'Shriphal Prasad', 415, Narayan Peth, Munjaba Lane, Pune - 411 030. • Telefax : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utilized, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended.) Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

ISBN 978-93-92336-70-6

Code No. J 502

Price ₹ 65/-

First Edition as per New Syllabus: January, 2024

Published by◀

Mrs. Neha Mandar Phadke, For Phadke Publications, 1003/4, 'B', 'A' Ward, Ganesha Residency, Flat No. 8, Shivaji Peth, Kolhapur.

Printed by ←

Shri Prafulla Pathak, at Swaroop Printing Press, 2576/B, Khasbag, Back of Private High School, Kolhapur - 416 008. 21

2024

As per Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University's New Syllabus (CBCS)

(w.e.f. June, 2024)

B. Sc. PART III

SEMESTER V CHEMISTRY PAPER IX

PHYSICAL EMISTRY

bу

Dr. S. J. Naik

M. Sc., Ph.D.

Ex-Regional Director, YCMOU, Pune & Solapur Region & Ex. Principal, The New College, Kolhapur & V. P. Mahavidyalaya, Kale. Dr. V. M. Gurame

M. Sc., Ph.D.

Assistant Professor, Department of Chemistry, Shri Shivaji Mahavidyalaya, Barshi.

PHADKE PUBLICATIONS

Distributed by: PHADKE BOOK HOUSE

(0231) • 25 40 211 (6 Lines)

· Website - www.phadkebooks.in

Phadke Bhavan, Near Hari Mandir, Dudhali, KOLHAPUR - 416 012.

E-mail - customersupport @ phadkebooks.in

Pune Branch 'Shriphal Prasad', 415, Narayan Peth, Munjaba Lane, Pune - 411 030. • Telefax : (020) 244 82 951.

STATUTORY WARNING

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or utilized, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing of the publisher or in accordance with the provision of the Copyright Act 1957 (as amended.) Any person who does an unauthorised act in relation to this publication may be liable to Criminal Prosecution and Civil Claims for damages. All legal disputes subject to Kolhapur Jurisdiction.

omero) 1 / dil e come la villa

Code No. J 521

NA SCHOOL STATE

Price ₹ 80/-

First Edition as per New Syllabus : July, 2024

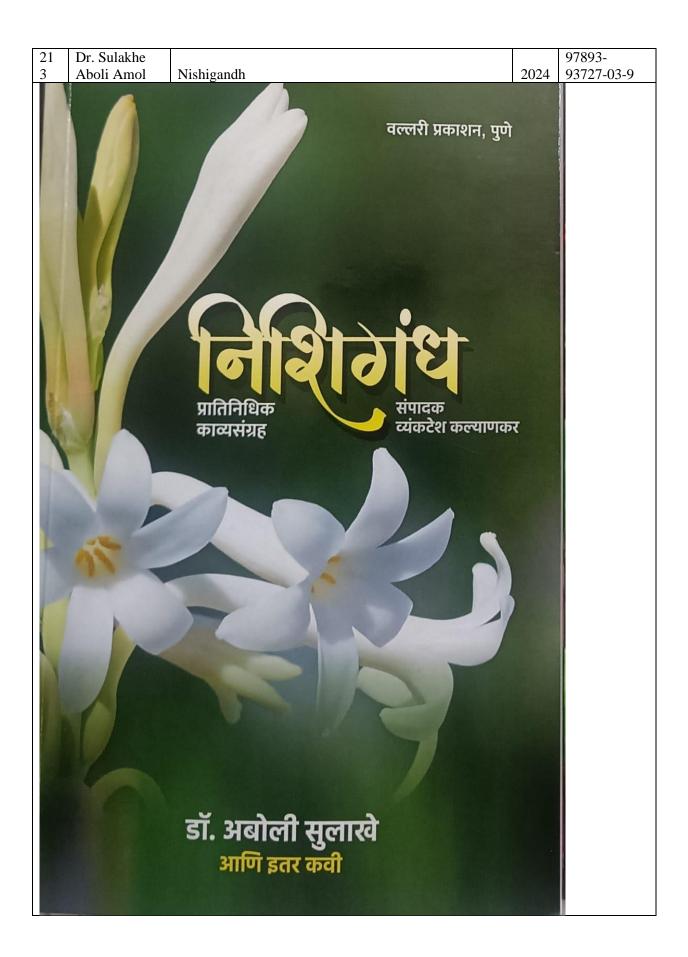
Published by ←

Mrs. Neha Mandar Phadke, For Phadke Publications, Phadke Bhavan, Near Hari Mandir, Dudhali, Kolhapur - 416 012.

Printed by -

Shri. Dilip Chougale, Anand Offset Printers, 1328 / 34 Plot No. 24 Block No. 12 Y. P. Powar Nagar, Kolhapur - 416 008.

Hanuman Vaidya	m अनुवाद के विविध आयाम, हिंदी अनुवाद में अभिव्यक्ति प की भूमिका	લા	2024	978-93- 95226-21-
	साहित्यिक अनुवाद : समस्याएँ एवं चुनौतियाँ	111		
	डॉ. निशा यादव			
	अनुवाद में समतुल्यता की अवधारणा और औचित्य	120		
	आनंद कुमार शुक्ल			
	हिंदी और अनुवाद में रोज़गार के अवसर	128		
	प्रो. पूरनचंद टंडन			
	हिंदी अनुवाद में अभिव्यक्ति पक्ष की भूमिका	145		
	डॉ. श्रीराम वैद्य			
	अनुवाद सिद्धांत के संदर्भ में हिंदी और अंग्रेज़ी भाषा की			
	भाषिक संरचना	156		
	डॉ. रमेश कुमार	0000000		
	/ अनुवाद के विविध आयाम			
0	उत्तर के विविध आयान			

निशिगंध : संपादक - व्यंकटेश कल्याणकर Nishigandh: Editor - Vyankatesh Kalyankar

संपादक व्यंकटेश कल्याणकर, पुणे संपर्कः ९४२२४४२४०७

प्रकाशक वर्हरी प्रकाशन, शनिवार पेठ, पुणे

© सहभागी कवी-कवयित्री अंजली आनंद देशपांडे, रजनी प्रभाकर दुवेदी, नंदिकशोर हूरसाड, सिद्धार्थ जाधव, अंकिता कार्ले, राहुल पालके, सुजाता पाटणकर, जयश्री रामटेके, डॉ. अबोली सुलाखे, दिपाली ठिपसे, डॉ. लता थोरात, भाग्यश्री वठारे

मुखपृष्ठ : वल्लरी मीडिया, पुणे

प्रथम आवृत्ती : ७ जानेवारी, २०२४

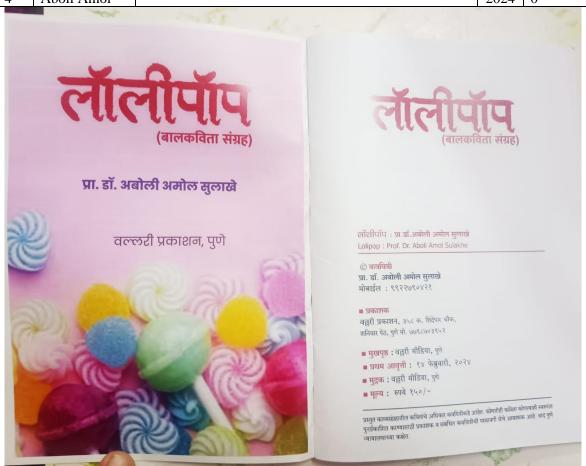
मुद्रक: वछरी मी ा, पुणे

मूल्य: रुपये २००/-

ISBN: 978-81-968126-9-0

प्रस्तुत काव्यसंग्रहातील कवितांचे अधिकार संबंधित कवी-कवियांकडे आहेत. कोणतीही कविता कोणत्याही स्वरुपात पुनर्प्रकाशित करण्यासाठी प्रकाशक व संबंधित कवी-कवियत्रींची परवाणी घेणे आवश्यक आहे. बाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत.

21 Dr. Sulakhe 4 Aboli Amol Lollypop 81968126-9-

अबोली : संपादक – व्यंकटेश कल्याणकर Aboli : Editor - Vyankatesh Kalyankar

संपादक

व्यंकटेश कल्याणकर, पुणे

संपर्कः ९४२२४ ४२४०७ / ७७९८७ ०३९५२

प्रकाशक
 वल्लरी प्रकाशन, शनिवार पेठ, पुणे

© सहभागी कवी-कवयित्री

तेजल चौधरी, हरिष देशमुख, अंजली देशपांडे, रजनी दुवेदी, गीतांजली खैरनार, वैशाली खराडकर, मंदािकनी क्षीरसागर, प्रज्ञा लोंढे, अनुराधा नातू, सुजाता नवीन, राहुल पालके, अंजली पाटोळे, डॉ. अबोली सुलाखे, प्रा. राहुल ठाकरे

मुखपृष्ठ छायाचित्र : ज्योती मनोहर, पुणे

सुलेखनकार : ऋतुराज कशेलकर, दिवेआगर

प्रथम आवृत्ती : १६ एप्रिल, २०२४

मुद्रक: वल्लरी मीडिया, पुणे

मृल्य: रुपये २००/-

■ ISBN: 978-81-968126-3-8

प्रस्तुत काव्यसंग्रहातील कवितांचे अधिकार संबंधित कवी-कवियत्रींकडे आहेत. कोणतीही कविता कोणत्याही स्वरुपात पुनर्प्रकाशित करण्यासाठी प्रकाशक व संबंधित कवी-कवियत्रींची परवानगी घेणे आवश्यक आहे. वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत.

Γ		Mr.		ICSSR Proceeding	2024	2229-4929
	21	Bharatkumar	Trutiypanthache Samajatil v			
	6	Jasabhati	marathi sahityatil chitran			

तृतीयपंथीयांचे समाजातील व मराठी साहित्यातील चित्रण भरतकुमार जसामाटी संशोधक विद्यार्थी, स्वा. रा. ती . वि .नांदेड bjasabhati@gmail.com

आपल्या देशात अलीकडच्या काळात एल बी जी टी क्यू हा शब्द सर्रास ऐक् येतो. या समुदायाच्या मागण्या, चळवळी त्यावरील कायदे यामुळे आता या समुदायाबाबत जागरूकता निर्माण झालेली आहे. मात्र अनेकांना या नावाचा नेमका अर्थ माहित आहे का ?याबाबत सांसशकता आहे. एल जी बी टी क्यू प्लस या समुदायातले लोक त्यांच्या पेहेरावरून दिसण्यावरून ओळखले जात नाहीत तर ते त्यांच्या लैंगिक आवडीवरून ओळखले जातात.म्हणजेच लैंगिक संबंधासाठी ते कोणत्या लिंगाकडे आकर्षित होतात आणि स्वतःला शरीरापेक्षा वेगळ्या रूपात पाहतात. त्यावरून त्यांची ओळख ठरवली जाते या समुदायातल्या चिन्हाचा अर्थ त्यास निगडित आहे.

- १) लेसबियन जेव्हा एखाद्या स्त्रीला स्त्रीचच आकर्षण असते तेव्हा त्यांना लेसबियन म्हणतात. यामध्ये दोन्ही जोडीदार महिला असतात काही वेळा जोडीदारांपैकी एकाच बाहय वेगळेपण असू शकतं.
- श) गं -जेव्हा एखाद्या पुरुष दुसऱ्या पुरुषाकडे आकर्षित होतो. तेव्हा त्याला गं म्हणतात. गं हा शब्द काही वेळा संपूर्ण समलिंगी समुदायासाठी वापरला जातो पण तसे असलेले दिसत नाही

3) बायोसेक्सुअल -जेव्हा एखादा पुरुष किंवा स्त्री स्त्री आणि पुरुष दोघांकडे
आकर्षित होतात आणि लैंगिक संबंध देखील ठेवतात तेव्हा त्यांना baiosexual
असे म्हणतात यामध्ये स्त्री आणि पुरुष दोघेही baiosexual अस् शकतात
माणसाची शारीरिक इच्छा तो एल ,जी किंवा बी आहे हे ठरवते.

४) ट्रान्सजेंडर- व्यक्ती जन्माला येताना जे शरीर घेऊन येते त्यापेक्षा तिच्या
आवना पूर्णपणे विरुद्ध असतात जन्माच्या वेळी जनेंद्विय जशी असतात त्यानुसार
तिचे लिंग म्हणजे स्त्री आहे की पुरुष आहे ते ठरवते परंतु काही व्यक्तींचे काही
काळानंतर मनाने ती व्यक्ती मुलीसारखे असतात पण शरीराने पुरुषासारखे असतात
असे स्पष्ट होते अशावेळी काहीजण शस्त्रक्रिया करून लिंग बदल करतात हार्मोन्स
देखील घेतात त्यामुळे मुली देखील मुलांसारख्या दाढी मिशा घेऊन येतात तर
मुलांना देखील स्तन येतात एखाद्या स्त्रीला पुरुषासारखे वाटत असेल तर ती
पुरुषासारखे दिसण्यासाठी वापरण्यात येणारी यंत्रणा अवलंब करून लिंग बदल करून

As Per NEP-2020

• F.Y. B.Sc. • Semester I • M1

ZOOLOGY

Animal Diversity - I

Dr. Amol Thosar

Dr. Anant Gaikwad

Dr. Pawansing Pardeshi

Dr. Sunita Borde

Dr. Sidharth Pagare

Dr. Rajesh Katyayani

ANIMAL DIVERSITY-1 (Non-Cordata)

Dr. Amol Thosar

Dr. Sunita Borde

Dr. Anant Gaikwad

Dr. Sidharth Pagare

Dr. Pawansing Pardeshi

Dr. Rajesh Katyayani

O Dr. Amol Thosar

Published By

Anil Atkare

Kailash books

Aurangapura,

Chatrapati Sambhajinagar

Typesetting

Dr. Amol Thosar

Dr. Rajesh Katyayani

Printer

Print Point, Pune.

Editions

July 2024

ISBN: 978-81-977-379-7-8

Price: 250/-

International Journal for Multidisciplinary Research (IJFMR)

E-ISSN: 2582-2160 • Website: www.ijfmr.com • Email: editor@ijfmr.com

Postcolonial Reflections in South Asian Literature

Mr. Daryaba Krishna Imade¹, Dr. Ashok B. Kadam²

¹Research Student, Shri. Shivaji Mahavidyalaya, Barshi. ²Shri. Shivaji Mahavidyalaya, Barshi.

Abstract:

Postcolonial literature in South Asia stands as a vibrant testament to the enduring impact of colonial rule on the cultural, social, and literary landscape of the region. Emerging from the aftermath of colonialism, South Asian literature reflects the complexities of a postcolonial world, where nations once subjugated by imperial powers grapple with issues of identity, nationhood, language, and cultural hybridity. This body of literature serves as a powerful mirror, capturing the myriad ways in which the legacy of colonialism continues to shape the lives and narratives of the people of South Asia. Three novels selected to study Postcolonial Reflections in South Asian Literature are *Midnight's Children* by Salman Rushdie, *Things Fall Apart* by Chinua Achebe, and *The Reluctant Fundamentalist* by Mohsin Hamid. These literary works explore the complex aftermath of colonialism and its impact on identity, culture, and society in the South Asian region. Through the works of renowned authors and emerging voices, it explores the multifaceted experiences of those who lived through and after colonial rule, shedding light on the resilience, creativity, and resilience of a postcolonial society seeking to define itself amidst the ruins of empire. In this exploration of postcolonial effects in South Asian literature, the rich tapestry of narratives that illuminate the ongoing struggle for self-definition, cultural reclamation, and social justice in the wake of colonialism's enduring footprint will be studied.

Keywords: subaltern, colonialism, hybridity, societal, othering, etc.

Introduction:

The profound and lasting effects of colonialism on South Asian literature serve as a compelling testament to the intricate interplay of history, culture, and identity. This region, comprising nations such as India, Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka, and Nepal, has a rich literary tradition that was profoundly transformed by centuries of colonial rule, primarily under the British Empire. The legacy of colonization, marked by the imposition of foreign languages, the disruption of indigenous cultural practices, and the systematic exploitation of resources, indelibly etched itself onto the narrative fabric of South Asia. Consequently, postcolonial literature in this region emerges as a dynamic and multifaceted response to the enduring impacts of colonialism, embodying the aspirations, struggles, and triumphs of a region forging its identity in the crucible of postcoloniality. As we embark on a comprehensive exploration of postcolonial effects in South Asian literature, it becomes evident that this literary tradition is not merely a repository of historical experiences but a living testimony to the resilience and adaptability of cultures under the duress of imperialism. This research seeks to unravel the intricate tapestry of themes, styles, and voices that have emerged in the wake of colonial domination. It delves into the nuanced expressions of

INTERNATIONAL RESEARCH JOURNAL OF COMMERCE, ARTS AND SCIENCE

ISSN 2319-9202

An Internationally Indexed Peer Reviewed & Refereed Journal

WWW.CASIRJ.COM www.isarasolutions.com

Published by iSaRa Solutions

<u>CASIRJ Volume 15 Issue 6 [Year - 2024] ISSN 2319 - 9202</u>

Economist Suresh Tendulkar: A Comprehensive Study of His Life and Contributions

Dr Shashikant Bharat Shinde

Assistant Professor

& HOD Department of Economics Shri Shivaji Mahavidyalaya Barshi Dist Solapur Maharashtra

Abstract

This post details Professor Suresh D. Tendulkar's research and highlights his substantial contributions to economics. The paper provides a detailed look at Tendulkar's academic accomplishments, including his contributions to economics, government policy, and economic transformation in India. This study also evaluates Tendulkar's public policy influence on economic reform in India. The purpose of this study is to analyse Tendulkar's life and career and offer the results to illuminate his lasting impact on India's economy. This article examines Tendulkar's significant impact on global economic expansion and the contributions he made to finance theory & policy. The piece also addresses Tendulkar's economic achievements. To honour Professor Suresh D. Tendulkar and achieve its purpose, this essay analyses his massive impact on India's economy.

Introduction

Economics is a field that can have a big effect on society and people's lives by helping us understand how people's actions and market forces are connected in complicated ways. At the moment, Dr. Suresh Dandospanth Tendulkar is a well-known figure in the area of economics. Because of his significant contributions to the research on poverty, economic development, & economic policy in India, he is now a widely regarded member of the academic community as well as the policy community. The purpose of this research study is to give a comprehensive overview of the life, career accomplishments, & ongoing influence of Dr. Suresh Tendulkar.